

OPINNÄYTETYÖ

Placemaking -kokeilut ja julkisen tilan käyttö Case Kesäterassi -konseptin kehittäminen

Sarita Kinnunen

Kulttuurituotannon koulutusohjelma
(240 op)

5/2021

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kulttuurituotannon koulutusohjelma 240 op

Tekijä: Sarita Kinnunen
Opinnäytetyön nimi: Placemaking -kokeilut ja julkisen tilan käyttö -
Case Kesäterassi -konseptin kehittäminen
Sivumäärä: 44 sivua, 1 liitesivu
Työn ohjaaja: Sanna Pekkinen
Työn tilaaja: Torikorttelit / Helsingin Leijona Oy

Opinnäytetyön tilaaja eli Torikorttelit (Helsingin Leijona Oy) tulee vuoden 2022 alussa yhdistymään Helsingin Tukkutorin kanssa ja uuden yhtiön tavoitteena on kehittää muun muassa urbaaneja, yhteisöllisiä kohtaamispaikkoja, tapahtumatoimintaa sekä alueiden ja paikkojen houkuttelevuutta ja elinvoimaa. Helsingin kaupungin tilaaman selvityksen perusteella kesällä 2020 suuren suosion saavuttanut Senaatintorin kesäterassi päätettiin siirtää uuteen ympäristöön, Kasarmitorille kesällä 2021. Opinnäytetyön tavoitteena oli löytää uusia ideoita ja kehittämisehdotuksia, jotka voisivat auttaa kesäterassi-konseptin kehittämisessä sekä uutta yhtiötä tavoitteessaan.

Tietoperustana toimivat placemakingiin sekä julkisten tilojen käyttöön perustuvat lähteet. Myös Helsingin kaupungin tapahtumallisuutta sekä kaupunkitapahtumien ominaispiirteitä tutkittiin. Tutkimuksen aineisto kerättiin vertailukehittämisen sekä haastatteluiden avulla, hyödyntäen omia kokemuksia ja havaintoja, sekä uutisointia ja kirjoituksia mediassa.

Tutkimuksen tuloksista pystyi päättelemään mitkä piirteet vaikuttavat placemaking-kohteiden menestymiseen ja mitkä asiat ovat kehittämisen kannalta tärkeitä. Esimerkiksi viihtyisyys, osallistaminen ja jatkuvuus koettiin tärkeinä.

Tutkimus tuotti lyhyen sekä pitkän aikavälin kehittämisehdotuksia yhtiölle liittyen kesäterassi-konseptiin ja julkisen tilan käyttöön. Lyhyen aikavälin kehittämisehdotuksia olivat muun muassa viestintäkanavat, kävijäpalautteiden kerääminen sekä ohjelma. Pitkän aikavälin kehittämisehdotuksia olivat esimerkiksi kaupunkien välinen yhteistyö sekä osallistaminen. Lyhyen aikavälin kehitysehdotuksia otetaan osittain käyttöön jo kesällä 2021 Kasarmitorin kesä-tapahtumassa ja pitkän aikavälin kehitysehdotuksia voidaan hyödyntää Helsingin Leijonan ja Tukkutorin muodostamassa uudessa yhtiössä. Tutkimuksen ja sen tulosten toivotaan auttavan myös muita samankaltaisia projekteja ja järjestäviä tahoja työssään.

Asiasanat: julkiset tilat, kaupunkikulttuuri, kehittäminen, kokeilut

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Degree Programme in Cultural Management

Author: Sarita Kinnunen

Title: Placemaking Experiments and the Use of Public Space – Development of the Summer Terrace Concept

Number of Pages: 44 pages, 1 appendix

Supervisor: Sanna Pekkinen

Commissioned by: Torikorttelit / Helsingin Leijona Ltd.

At the beginning of the year 2022 the subscriber of the thesis, Helsingin Leijona Ltd., will merge with another company, Helsinki Wholesale Food Market. The goal of the new company is to develop urban meeting places, event activities, and the attractiveness and vitality of areas and places. Also, The Senate Square Summer Terrace, which gained great popularity in the summer of 2020, was decided to move to a new environment, Kasarmitori Square, in the summer of 2021. The purpose of this study was to find new ideas and development suggestions that could help to develop the summer terrace concept as well as the new company in its goal.

The study was based on the theory of place making and the use of public spaces, and also the events of the city of Helsinki and the characteristics of city events were studied.

The research material was collected through benchmarking and interviews, utilizing one's own experiences and observations, as well as news coverage and writings in the media.

The results showed which features affect the success of place making sites and which factors are important for development. For example, comfort, participation, and continuity were felt to be important.

The study produced short- and long-term development proposals for the company related to the summer terrace concept and the use of public space. The short-term development proposals included communication channels, collecting the visitor feedback and programme. Proposals for long-term development included cooperation between cities and social inclusion. Hopefully the research and its results will also help other similar projects and organizers in their work.

Keywords: public spaces, urban culture, development, experiments

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	TILAAJAN JA KESÄTERASSI -KONSEPTIN ESITTELY	8
	2.1 Helsingin Leijona Oy ja yhtiöittäminen.....	8
	2.2 Senaatintorin kesäterassi 2020	9
	2.3 Kesäterassin jatko: Kasarmitorin kesä 2021	12
3	PLACEMAKING JA KAUPUNKITILOJEN KÄYTTÖ	16
	3.1 Placemaking.....	16
	3.2 Tilapäinen käyttö	18
	3.3 Tapahtumallisuus ja placemaking -kokeilut Helsingissä.....	18
4	TUTKIMUSMENETELMÄT	21
	4.1 Vertailukehittäminen	21
	4.2 Havainnointi ja omat kokemukset	23
	4.3 Dokumenttianalyysi	23
5	ANALYSOINTI.....	25
	5.1 Vertailukehittämisen tulokset	25
	5.2 Haastatteluiden purku	26
	5.3 Omien kokemusten ja havaintojen analysointi	29
	5.4 Dokumenttianalyysi	30
6	TULOKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET	34
	6.1 Lyhyen aikavälin kehittäminen.....	35
	6.2 Pitkän aikavälin kehittäminen.....	37

7 POHDINTA.....	40
LÄHTEET	42
HAASTATTELUT.....	44
LIITTEET.....	45

1 JOHDANTO

Suomessa on totuttu viime vuosina näkemään kekseliästä julkisen tilan käyttöä, kun taas muualla Euroopassa on perinteisesti kokoonnuttu kaupunkien pääaukioille eli ”piazzoille” nauttimaan hyvästä ruoasta ja seurasta jo pitkän aikaa. Helsingissä järjestetään vuosittain monia isoja kaupunkitapahtumia, joissa hyödynnetään julkista tilaa, mutta vain hetkellisesti. Monet suuret aukiot sekä torit ovat pääasiallisesti tyhjinä ja ilman pidempiaikaista toimintaa.

Viihtyisät julkiset tilat, esimerkiksi torit ja puistot, ja niiden merkitys kaupunkikuvassa on korostunut etenkin COVID-19-pandemian aikana. Ravintola- ja kulttuurialan toimijat ovat etsineet vaihtoehtoisia tapoja toimia sisätilojen ollessa kiinni tai rajoitetulla kapasiteetilla käytössä, ja massatapahtumien, esimerkiksi isojen festivaalien, ollessa tauolla.

Senaatintorilla nähtiin kesällä 2020 jättimäinen kesäterassikokeilu, Senaatintorin kesä, jonka tarkoituksena oli toimia piristysruiskeena koronasta toipuvalle kaupunkikeskustalle sekä sen yrityksille. Terassikokeilu oli onnistunut esimerkki uudeltaisesta kaupunkitilan käytöstä ja kokeilukulttuurista. Terassialueella vieraili kesän aikana noin 400 000 kävijää, myytyjä ruokannoksia oli lähes 160 000 kappaletta ja Senaatintorin kesä onnistui tarjoamaan turvallisen kohtaamispaikan kaupunkilaisille sekä kotimaanmatkailijoille. (Helsingin Leijona Oy 2020.)

Kesällä 2020 myös muualla Suomessa alkoi näkyä samankaltaisia terassitoteutuksia, joissa hyödynnettiin kaupunkien keskeisiä aukioita ja kohtaamispaikkoja. Koronapandemian jatkudessa edelleen keväällä 2021, uusista terassikokeiluista ympäri Suomen uutisoitiin kesän lähestyessä tiiviiseen tahtiin. (Kirkkopuiston terassi 2021; Tampereen kaupunki 2021; Vantaan Sanomat 2021.) Placemaking eli ”paikan tekeminen” on kokeiluja ja lyhytkestoisia projekteja, mutta myös jatkuvaa oppimista ja kehittämistä. Sillä tarkoitetaan monipuolista lähestymistapaa tilojen suunnitteluun ja niiden hallintaan. Paikoista tehdään toimivampia ja viihtyisämpiä ja näin saadaan ihmiset tuntemaan ne omakseen. Placemaking -kokeilut vahvistavat paikkojen identiteettiä ja kasvattavat alueiden vetovoimaa. (Helsinki Urban Art 2021.) Jättimäiset kesäterassikokeilut ovat ajankohtainen ilmiö, joka kiinnostaa suuresti kokeilujen toteuttajien lisäksi myös asiakkaita sekä mediaa. Suurten terassien kaltaisilla kokeiluilla pyritään luomaan viihtyisämpää kaupunkitilaa ja samalla tukemaan koronapandemiasta kärsineitä yrityksiä, erityisesti ravintoloita.

Opinnäytetyön tilaaja, eli Helsingin Leijona Oy tulee vuoden 2022 alussa yhdistymään Helsingin Tukkutorin kanssa ja uuden yhtiön tavoitteena on kehittää muun muassa urbaaneja, yhteisöllisiä kohtaamispaikkoja, tapahtumatoimintaa sekä alueiden ja paikkojen houkuttelevuutta ja elinvoimaa (Helsingin kaupunki 2021e). Myös suurta suosiota nauttinut Senaatintorin kesä, eli jättimäinen kesäterassikokeilu toteutetaan uudessa, hieman tuntemattomammassa ympäristössä, Kasarmitorilla kesällä 2021 ja siihen liittyy myös kesäkatukokeiluja, joilla pyritään reitittämään kulkua terassille sekä luomaan viihtyisämpää kaupunkitilaa (Kasarmitorin kesä 2021).

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia, miten kesäterassi-konseptia voitaisiin tulevaisuudessa kehittää ja tarkastella myös julkisen tilan käyttöönottoa sekä erilaisten placemaking-kohteiden ja -projektien erikoispiirteitä, jotka vaikuttavat niiden menestymiseen. Opinnäytetyön tavoitteena on löytää uusia ideoita ja kehittämisehdotuksia, jotka voisivat auttaa myös uutta yhtiötä tavoitteessaan sekä kesäterassi-konseptin kehittämisessä.

2 TILAAJAN JA KESÄTERASSI -KONSEPTIN ESITTELY

2.1 Helsingin Leijona Oy ja yhtiöittäminen

Opinnäytetyön tilaajana toimi Torikorttelit eli Helsingin Leijona Oy, joka on Helsingin kaupungin 100 % omistama tytäryhtiö. Helsingin Leijonan pääasiallinen tehtävä on kehittää ja vuokrata Helsingin historiallisen keskustan eli Torikortteleiden tiloja erilaisten yritysten käyttöön. Torikortteleista löytyy ravintoloita ja kahviloita, pieniä putiikkeja, Helsingin kaupungin museo, art house-elokuvateatteri, oma panimo, kultasepäntiike, salakapakka ja muita erikoisliikkeitä sekä tunnelmallisia sisäpihoja. (Torikorttelit 2021.) Torikorttelit sijoittuvat alueellisesti Senaatintorin ja Kauppatorin väliin. Helsingin Leijona Oy:n palveluksessa työskentelee seitsemän henkilöä sekä kausittaisia projektityöntekijöitä. Helsingin Leijona Oy on vastannut myös useista historiallista sekä merellistä keskustaa elävöittävästä tapahtumista ja projekteista kuten erilaisista katujuhlista, esimerkiksi vuonna 2015 järjestetystä Street Helsinki Eats -katu-ruokafestivaalista sekä Tuomaan Markkinoiden kehittämisestä.

Helsingin kaupunki päätti vuonna 2020 käynnistää selvityksen uuden yhtiön perustamisesta, jossa Helsingin Tukkutorin ja Helsingin Leijona Oy:n organisaatiot yhdistettäisiin. Yksi yhtiöittämisen tavoitteista on torien ja kauppahallien palvelukonseptien ja toimintaedellytysten määrätietoinen kehittäminen. Toimintojen organisointiin sekä kaupunki- ja ruokakulttuurin kehittämiseen keskittyvän yhtiön muodostamiseen liittyviä tavoitteita, joiden toteutumista uudella organisaatiomallilla pyritään edistämään ovat muun muassa urbaanit, yhteisölliset kohtaamispaikat, tapahtumatoiminta sekä alueiden ja paikkojen houkuttelevuus ja elinvoima. (Helsingin kaupunki 2021e.)

Tukkutorin osalta tarkastelu koskee Tukkutorialueen lisäksi Teurastamoa, kauppahalleja ja toreja, Sörnäisten tukkualuetta, Vihertukkutoria, Pakastamoa, Katariinankadun varastoa, Malmin hangaaria sekä pieniä toreja ja aukioita, joilla on myyntitoimintaa. Helsingin Leijona Oy:n osalta tarkastelussa ovat Torikortteleihin liittyvä toiminta sekä Kauppatorin kehitykseen liittyvät tehtävät. Uuden yhtiön perustaminen ja toiminnan aloittaminen on kaavailtu alkamaan vuoden 2022 alusta. Alueiden kehittäminen on tärkeää, sillä vetovoimaisilla toreilla, halleilla ja vastaavilla pystytään lisäämään alueiden viihtyisyyttä ja vetovoimaisuutta ja tämä vaikuttaa

kokonaisvaltaisesti Helsingin elinvoimaisuuteen. Lähiasukkaat tuovat suurimman osan näissä kohteissa toimivien yritysten liikevaihdosta. (STT 2020.)

2.2 Senaatintorin kesäterassi 2020

Vuoden 2020 toukokuun lopussa Helsingin pormestari Jan Vapaavuori kertoi infotilaisuudessaan, että Senaatintorille tullaan toteuttamaan kesäterassikokeilu. Kesäterassikokeilun olisi tarkoitus toimia piristysruiskeena koko koronasta toipuvalla keskustalla, yrittäjille, kotimaanmatkailulle ja myös pikkuhiljaa vapautuvalla kansainväliselle matkailulle. Heinäkuun 2020 alussa kaupungin pääaukio, Senaatintori, muuttui jättimäiseksi terassialueeksi, jossa kaupunkilaiset ja kotimaanmatkailijat pääsivät nauttimaan helsinkiläisten ravintoloiden makuelämyksiä urbaanissa siirtolapuutarhatunnelmassa. (Helsingin Leijona Oy 2020.)

Kokeilu oli Helsingin kaupungin eri toimialojen yhteinen ponnistus, jonka käytännön organisoinnista vastasi kaupungin omistama Torikortteleiden kiinteistökehitysyritys Helsingin Leijona Oy. Helsingin Leijona Oy valikoitui vastaamaan projektin käytännön toteutuksesta sijainnin vuoksi, sillä Senaatintori sijaitsee Torikortteleiden vieressä ja siksi, että Helsingin Leijona on vastannut myös Senaatintorilla järjestettyjen Tuomaan markkinoiden uudistamisesta ja tuotannosta vuosina 2014-2018.

Lupaprosessi oli aikataulun vuoksi erikoinen ja kiireinen, sillä useat luvat ja ilmoitukset tulee normaalisti tehdä esimerkiksi kahta kuukautta aiemmin, mutta tässä tapauksessa Helsingin kaupunki sekä esimerkiksi Aluehallintovirasto (AVI) pystyivät toimimaan lupaprosesseissa joustavasti, jotta kesäterassi saatiin ajallaan auki.

Osa hankkeen rahoituksesta tuli Helsingin kaupungilta ja osa ravintolatoimijoiden kiinteistä sekä liikevaihtosidonnaisista vuokrista. Yhteistyökumppaneita ei ehditty hakemaan montaa, mutta esimerkiksi puutarha-alan yritys Kekkilä ja sadevaatteita valmistava Hai osallistuivat tarjoamalla suuren määrän multaa kasveille sekä sadevaatteita näkyvyyttä vastaan. (Helsingin Leijona Oy 2020.) Valitettavasti yhteistyökumppaneiden hankintaan ja yhteistyösopimusten solmimiseen ei ollut aikaa toteutusaikataulun ollessa kiireinen. Sopiville yhteistyökumppaneille olisi kuitenkin ollut rahoituksen puolesta tarvetta.

Senaatintoria ei ole totuttu näkemään kesäisessä terassikäytössä aiemmin ja koko alueen infra vedestä sähköön ja jätehuoltoon tuli suunnitella alusta loppuun asti toimivaksi. Ideasta toteutukseen oli aikaa kuusi viikkoa; ensimmäinen tiedote julkaistiin 20.5.2020 ja terassin oli määrä avautua 1.7.2020. (Helsingin Leijona Oy 2020.)

Korona-ajan terveysturvallisuus ja alueen kulttuurihistoriallinen arvo olivat terassialueen suunnittelun keskiössä. Senaatintorin kesän tilallinen konsepti, urbaani siirtolapuutarha, oli suunnittelija Linda Bergrothin suunnittelema. Käytännön pohja suunnittelutyöhön syntyi Senaatintorin kiveyksen ruudukosta, joka muodosti valmiit turvaväliruudut terassialueelle. Siirtolapuutarha-ideaan johdattivat myös Tuomaan Markkinoilta tutut mökit, joita pystyttiin hyödyntämään projektissa. Siirtolapuutarha on helsinkiläinen tapa viettää kesää kaupungissa ja oli siksi luonnollinen valinta teemaksi. Palstoja rajaamaan tuli lähes 200 viljelylaatikkoa, joissa yli 3000 kukkaa ja hyötykasvia. Istutusten avulla pöytäryhmät saatiin rajattua turvaväleihin, viihtyisyyttä unohtamatta. Yksi viihtyisyyteen suuresti vaikuttava tekijä oli koko terassialueen ylle vedetty lakkisuoja eli siimoitus, joka antoi ihmisille ruokarauhan ja mahdollisuuden nauttia olostaan paikalla, jossa lakkiongelman on yleisesti tiedossa. (Helsingin Leijona Oy 2020.)

Koko terassialueen suunnittelu perustui valtakunnallisiin koronalinjauksiin. Asiakaspaiikkoja oli aluksi 480, mutta määrä nostettiin myöhemmin 830 asiakaspaiikkaan. Alueen tilankäytössä mietittiin tarkkaan turvavälit, asiakaspaiikkojen määrä, kulkusuunnat, pöytien ja myyntipisteiden asettelu. Alueella oli selkeät opasteet, joissa oli esimerkiksi terveysturvallisuuteen ja kulkusuuntiin liittyvää opastusta. Terassialueelta löytyi myös juoksevalla vedellä varustettuja käsienspesupisteitä sekä puisin rakentein peitetyt WC-alueet. Terassialueen järjestyksenvalvonta oli tehostettua ja näin pystyttiin varmistamaan, että asiakkaiden määrä pysyy maltillisena ja tarvittaessa pystytään rajaamaan alue kiinni. Terassi oli auki 1.7.-30.8.2020, joka päivä aamusta iltaan. (Helsingin Leijona Oy 2020.)

Senaatintorin terassista pyrittiin luomaan helsinkiläisen ruokakulttuurin näyteikkuna ja monipuolinen ravintolakeidas. Neljän päivän mittainen avoin haku tuotti yli 100 hakemusta, joista mukaan valittiin 16 toimijaa. Ravintolat valittiin Helsingin keskustan alueelta niin, että ne muodostivat mahdollisimman monipuolisen ja laadukkaan kokonaisuuden. Torilla oli myös neljä väliaikaista myyntipaikkaa, eli pop-up-paikkaa, jotka oli tarkoitettu omilla kulkuneuvoillaan, esimerkiksi mopolla, autolla tai myyntikärryllä toimiville ravintola-alan toimijoille ja joihin ei tarvinnut sitoutua koko kesäksi. Yksi pop-up-paikoista oli varattu ohjelmalle ja esityksille. (Helsingin Leijona Oy 2020.)

Senaatintorin kesäterassilla nähtiin myös pienimuotoista ohjelmaa. Ohjelman suunnittelusta vastasi Helsingin kaupungin yöluotsi Salla Vallius sekä muutaman hengen ohjelmatiimi, jotka vastasivat artistien varaamisesta sekä ohjelmiston rakentamisesta. Senaatintorin terassille suunniteltiin ohjelmaa heinäkuun puolesta välistä elokuun loppuun sekä soittolistoja taustamusiikiksi. Pääasiassa ohjelma koostui pienistä live- ja DJ-keikoista, joita oli viikoittain keskiviikosta lauantaihin. Ohjelman idea ja teema oli lyhyesti ”Senaatintorin urbaanin siirtola-puutarhan ohjelma on mielenkiintoinen tuulahdus kaupungin moninaisuutta – aivan kuin Helsingin yö pienoiskoossa”. (Helsingin Leijona Oy 2020.)

Hankkeesta viestinnästä vastasi Torikorttelit yhdessä Helsingin kaupungin kanslian ja eri toimialojen kanssa. Sosiaalisen median tekemisessä mukana oli viestintätoimisto Mellakka Helsinki. Koska kyseessä nopean aikavälin kokeilu, terassille ei perustettu omia nettisivuja tai somekanavia, vaan viestintä tapahtui Torikortteleiden ja kaupungin kanavissa, joissa yleisöä ja seuraajia oli jo valmiiksi. Visuaalinen ilme tehtiin Helsingin kaupungin brändi-identiteetin mukaiseksi, johon Torikorttelit integroitiin mukaan. Ilmeen suunnittelusta vastasi luova suunnittelutoimisto Kokoro & Moi. (Helsingin Leijona Oy 2020.)

Senaatintorin kesäterassi oli menestys ja terassilla vieraili sen aukioloaikana heinä–elokuussa arviolta noin 400 000 asiakasta. Kesän päätyttyä palaute oli positiivista ja jatkoa jäätiiin kaipaamaan. Varsinaisia kävijäpalautteita ei kuitenkaan kerätty, mutta kävijät antoivat palautetta sekä Torikortteleiden sosiaalisen median kanavien sekä Helsingin kaupungin palautejärjestelmien kautta. Mitään varmuutta kesäterassin jatkosta ei kuitenkaan vielä syksyllä 2020 ollut, sillä kyseessä oli kokeilu. Kesäterassin toteutus oli kallis ja se oli pääasiassa suunniteltu korona-ajan piristykseksi sekä Helsingin keskustan ja sen yritysten elvyttämiseksi. (Helsingin Leijona 2020.)

Senaatintorin kesä valittiin vuoden 2020 keskustateoksi. Keskustatekokilpailun toteutti valtakunnallinen Elävät kaupunkikeskustat (EKK) ry. Kesäterassi sai kehuja muun muassa poikkeuksellisesta ideoinnista ja kekseliäisyydestä poikkeusvuonna. Helsingin kaupungin merkittävien ulkotila luovutettiin ravintoloiden käyttöön, jotka ottivat sen upeasti haltuun ja kokonaisuus elävöitti koko keskustaa. (Helsinki City Markkinointi 2020.) Terassihanke onnistui tavoitteessaan, sillä ravintoloiden myynnit olivat todella hyviä ja kokonaisuus työllisti noin 250 eri alojen työntekijää (Helsingin Leijona Oy 2020). Senaatintorin kesä osoitti myös, että Senaatintoria voidaan käyttää yhteisenä viihtyisänä kaupunkitilana, eikä vain turistibussien pysäkkinä ja jotain terassin kaltaista, toria piristävää toimintaa on alueelle kaivattu jo pidempään.

2.3 Kesäterassin jatko: Kasarmitorin kesä 2021

Kesän 2020 Senaatintorin kesäterassi oli menestys ja sen koettiin elävöittävänsä Helsingin keskustaa sekä tuoneen helpotusta terassilla toimineille ravintoloille ja myös joillekin lähialueen yrityksille. Loppuvuodesta 2020 päätettiin, että pidettyä konseptia voitaisiin jatkaa myös tulevana kesänä ja Senaatintorin kesäterassin jatkosta ja toteutuksesta tehtiin konsulttiselvitys syksyllä 2020. Helsingin kaupungin suunnittelu- ja konsultointiyritys WSP:ltä tilaamassa työssä selvitettiin mahdollisuuksia jatkaa terassitoimintaa vuonna 2021 ja tulevina vuosina Senaatintorilla, ja lisäksi etsittiin Senaatintoria mahdollisesti korvaavaa sijaintia. Selvityksessä otettiin huomioon esimerkiksi jo tehdyt tapahtumavaraukset kesälle 2021, paikkojen saavutettavuus, eri torien ja aukoiden tapahtumallisuutta tukeva infra ja kaupunkikuvalliset tekijät. Helsingin kaupungin tilaaman selvityksen mukaan Kasarmitori sopisi tähän tarkoitukseen parhaiten. Selvityksessä käytiin läpi myös muutama muu tori ja aukio sekä niiden käyttöedellytykset Helsingin keskustan alueella. (WSP 2020.)

Selvitystyö tehtiin marraskuun 2020 aikana Kaupunkiympäristön toimialan toimeksiannosta, yhteistyössä Helsingin Leijona Oy:n kanssa. Työ jatkui myös toisella vaiheella, jossa suunniteltiin liikenteen kesäkokeiluja. (WSP 2020.) Yhtenä vaihtoehtona on, että kesäterassista tulisi liikkuva konsepti, joka vaihtaa paikkaa vuosittain ja sen sisältö elää sijainnin mukaan. Sijaintien valinnoilla tarjotaan liiketoiminnalle mahdollisuuksia ja samalla voidaan elävöittää kaupunkitiloja, jotka eivät nykyisellään vielä ole vilkkaassa käytössä ja joilla on potentiaalia kehittyä. (WSP 2020.)

Päätös kaupungin rahoituksesta saatiin maaliskuun 2021 alussa, jonka jälkeen varsinaisen suunnittelun pystyi aloittamaan. Kesäterassikokeilu tullaan pilotoimaan kesällä 2021 uudessa ympäristössä ja koronatilanteen salliessa, Kasarmitorilla nähdään kesällä kiinnostavia helsinkiläisiä ravintoloita sekä taidetta ja merellisen Helsingin tunnelmaa. Kokonaisuuteen liitetään kesäkatukokeilu, joka reitittää kulkua Kasarmitorin terassialueelle ja Vallisaaressa järjestettävän kuvataidetapahtuma Helsinki Biennaalin paviljongille ja lähtölaiturille satamaan. Kesäkatukokeilujen on myös tarkoitus lisätä viihtyisyyttä sekä oleskelumahdollisuuksia katutilassa. Kuten Senaatintorin kesäterassinkin kohdalla, myös Kasarmitorin kesä on Helsingin kaupungin eri toimialojen yhteinen hanke, jonka käytännön organisoinnista ja koordinoinnista vastaa kaupungin omistama kiinteistökehitysyhtiö Helsingin Leijona Oy. (Helsingin kaupunki 2021c.) Hanke toteutetaan tiiviissä yhteistyössä Helsingin kaupungin Kaupunkiympäristön toimialan sekä

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kanssa. Toimin Kasarmitorin kesän vastaavana tuottajana yhdessä Helsingin Leijonan myyntipäällikkö Eija Malinin kanssa, jonka kanssa vastasimme myös Senaatintorin kesäterassin tuotannosta vuonna 2020.

Korona-ajan terveysturvallisuus otetaan huomioon lähtökohtaisesti jo koko terassi- ja katukokeilualueen suunnittelussa. Kasarmitorin kesän on määrä avautua 12.6.2021 ja olla auki 15.8.2021 asti. Terassialueelle on suunniteltu 560 asiakaspaikkaa ja terassille valittiin 12 ravintolaa avoimen haun kautta. Kasarmitorin kesän tilasuunnittelusta ja konseptista vastaa jälleen suunnittelija Linda Bergroth. (Helsingin kaupunki 2021c.) Terassialueen ja kesäkatujen visuaalinen ilme on saanut inspiraationsa merellisestä Helsingistä, kesäjuhlista ja turvallisista kohtaamisista. Kesäkadut, eli Pohjoinen Makasiinikatu ja Kasarmikatu, koristellaan kukkaseppelein, ja katujen varsille tulee oleskelualueita, merellisiä luotoja. (Kasarmitorin kesä 2021.)

Kasarmitorin kesän ohjelman suunnittelusta vastaa Helsingin kaupungin kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala. Kulttuuri- ja ohjelmasisällön kautta pyritään luomaan työtä tapahtuma-alan toimijoille, erityisesti taiteen ja kulttuurin sisällöntuottajille. Kasarmitorin kesä toimii piristysruiskeena ja auttaa taide- ja kulttuurikenttää palautumisessa, erityisesti freelancereita ja vapaan kentän toimijoita. Tapahtumat suunnitellaan terveysturvallisesti osana Kasarmitorin kesän muuta toimintaa. Tapahtumat taustoittavat ja rakentavat kokonaiselämystä. Ohjelmasuunnittelussa vältetään laajoja yleisöjä kerääviä tapahtumamuotoja ja panostetaan yllätyksellisyyteen. Ohjelmasisällöllä pyritään edesauttamaan yhteisen trauman purkua ja ilon palauttamista. Kulttuuri- ja ohjelmasisältö on rehellisesti ja rohkeasti helsinkiläinen, sitä ei voisi assosoida muun kaupungin ohjelmaksi. (Helsingin kaupunki 2021d.)

Kasarmitorin terassi- ja katukokeilusta järjestettiin 25.3.2021 kaksi erillistä vuorovaikutustilaisuutta verkossa, yksi alueen asukkaille ja toinen alueen yrittäjille. Tilaisuuksissa kerrottiin suunnitelmista sekä terassin että katualueiden ja niihin liittyvien liikennejärjestelyiden suhteen ja osallistujilla oli mahdollisuus esittää kysymyksiä sekä kommentteja. Tilaisuudet järjestettiin yhdessä Helsingin Kaupunkiympäristön toimialan sekä stadi- ja yritysluotsien kanssa. Kesäterassin siirtyminen keskeiseltä ja hyvän vastaanoton saaneelta paikalta herätti keskustelua. Huolta herätti myös parkkipaikkojen poistuminen kesäkaduilta, yleinen siisteys sekä esimerkiksi mahdolliset meluhaitat. Pääasiassa kesäterassin sekä kesäkatukokeilujen sijoittuminen alueelle sai positiivisen vastaanoton. Alueen ravintolat ja yritykset olivat myös todella kiinnostuneita laajentamaan omia kivijalkatilojaan parkletien muodossa katutilaan. (Helsingin kau-

punkki 2021a.) Parkletilla tarkoitetaan kesäkaudeksi vuokrattavaa pysäköintiruutua tai useampaa, joka otetaan tilapäisesti muuhun käyttöön ja yritys voi perustaa ruutuun esimerkiksi terassin tai muuta toimintaa (Helsingin kaupunki 2020). Koska Kasarmitorin ympäristöön toteutetaan kesäkatukokeilu, kaupunki haluaa helpottaa parklettien pystyttämistä. Kustannukset parkleteista ja niiden suojista ja muista tarvittavista elementeistä pysyvät siis yhä yrityksillä, mutta kokeilun hengessä kaupunki järjestää tämän yhteistoimituksen, jolloin kokonaiskustannukset laskevat ja prosessi helpottuu. (Helsingin kaupunki 2021a.)

Vastuullisuus on tärkeä ja nouseva asia myös tapahtuma-alalla. Aikataulun vuoksi vastuullisuuden pohdinnalle ei valitettavasti kesällä 2020 jäänyt paljoa aikaa. Senaatintorin kesäterassilla huomiotiin ekologisuus, esteettömyys ja saavutettavuus melko hyvin, mutta päätettiin, että aikataulujen salliessa tähän osa-alueeseen tulisi kiinnittää jatkossa enemmän huomiota. Päädyttiin siihen, että Kasarmitorin kesä hakee mukaan kaupunkimarkkinointiyhtiö Helsinki Marketingin Valitse Vastuullisemmin -ohjelmaan. Tämä kaupunkimarkkinointisivusto My Helsingin palvelu auttaa valitsemaan kestävämpiä tapoja elää ja viihtyä Helsingissä. Palvelun perustana ovat helsinkiläisille palveluille, kuten tapahtumille, ravintoloille ja käyntikohteille, räätälöidyt kriteerit. Kriteereissä korostuvat ekologinen kestävyys, ilmastonmuutoksen torjunta sekä sosiaalinen vastuullisuus. (My Helsinki 2021.)

Viestinnän osalta piti tehdä joitain muutoksia, sillä ei ollut enää mahdollista viestiä Kasarmitorin kesästä Torikortteleiden kanavissa, koska Kasarmitori ei kuulu Torikortteleiden alueeseen fyysisesti. Yhdessä kaupunkitasoisen viestintätiimin kanssa pohdittiin Kasarmitorin kesän viestintäkanavia. Koska kyseessä oli edelleen kokeilu, päädyttiin siihen, että some-viestintä tapahtuisi Helsingin kaupungin kanavissa (Instagram, Facebook, LinkedIn ja Twitter), mutta Kasarmitorin kesälle tehtiin kuitenkin omat nettisivut, joita voitaisiin myöhemmin muokata ja käyttää myös jatkossa, mikäli kesäterassi -konsepti saa jatkoa tulevina vuosina. Visuaalisen ilmeen suunnittelusta vastasi Kasarmitorin kesän kohdallakin suunnittelutoimisto Kokoro & Moi, joka yhdisti vuoden 2021 visuaalisen ilmeen suunnittelussa Senaatintorin kesän ilmettä sekä Helsingin kaupungin brändi-ilmettä.

Yksi suurimmista haasteista Kasarmitorin kohdalla on houkuttelevuus. Kasarmitori ei ole yhtä tunnettu kuin kaupungin pääaukio, Senaatintori on. Oli mietittävä, millä tavoin ihmiset löytävät paikalle. Senaatintorin vetonaulana toimii Tuomiokirkko, jota turistit ja kaupunkilaiset saapuvat kuvaamaan, mutta Kasarmitorilta tämä nähtävyys puuttuu. Kuten Senaatintorilla, myös Kasarmitorin kesän tema, konsepti ja visuaalinen ilme pyrittiin suunnittelemaan tarkkaan jokaista

yksityiskohtaa myöten. Myös ravintolavalinnat pyritään tekemään niin, että ne herättävät kiinnostusta ja ovat tunnettuja sekä arvostettuja helsinkiläisiä konsepteja, joiden takia ihmiset haluavat tulla terassille nauttimaan. Kesäkatukokeilujen avulla pyritään myös luomaan kulkua ja houkuttelemaan ihmisiä terassialueelle.

Opinnäytetyötä kirjoittaessa Kasarmitorin kesän suunnittelu oli parhaillaan käynnissä. Kehittämisideoita käydään tarkemmin läpi opinnäytetyön lopussa.

3 PLACEMAKING JA KAUPUNKITILOJEN KÄYTTÖ

3.1 Placemaking

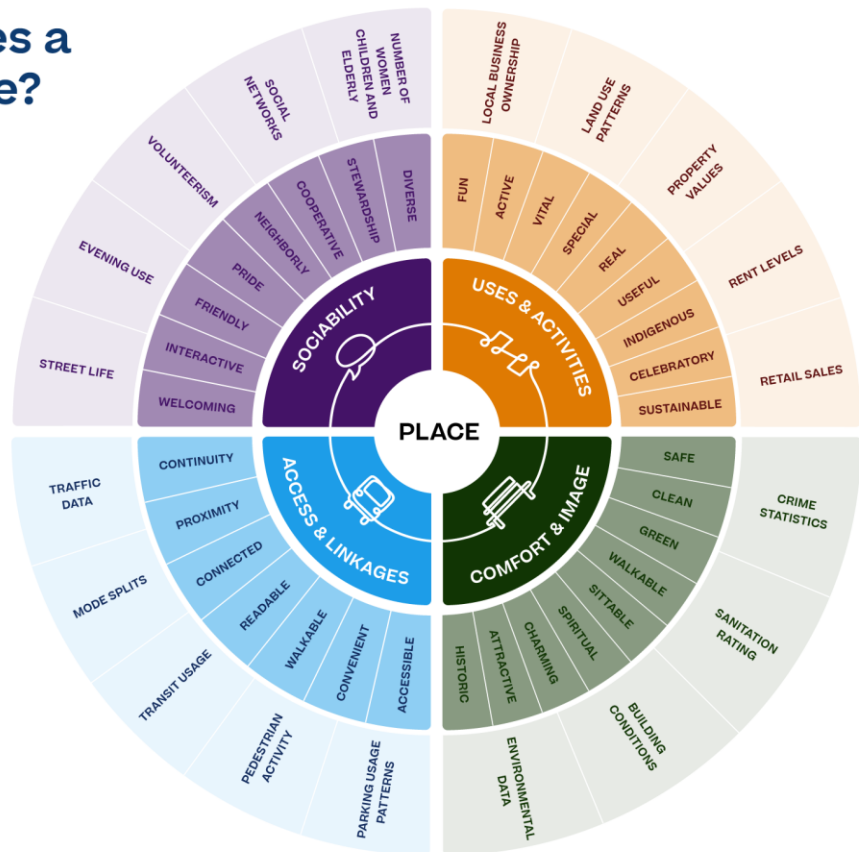
Placemaking eli ”paikan tekeminen” tarkoittaa jatkuvien ja monipuolisten käytäntöjen suunnittelua, jonka avulla luodaan houkuttelevia kaupunkiympäristöjä. Placemakingin avulla luodaan julkisia tiloja, jotka vaikuttavat ihmisten onnellisuuteen ja hyvinvointiin. Sen avulla kasvatetaan myös paikkojen vetovoimaisuutta ja arvokkuutta. (Future Place Leadership 2018.)

Sen lisäksi, että placemaking parantaa kaupunkisuunnittelua, se myös fasilitoi luovia käyttötapoja, jotka tukevat sen kehitystä, kiinnittäen erityistä huomiota paikan kulttuuriseen, sosiaaliseen sekä fyysiseen identiteettiin. Placemaking antaa mahdollisuuden yhteisölliseen suunnitteluun ja näyttää miten merkityksellinen kollektiivinen näkemys voi olla. Esimerkiksi aukioiden, puistojen, katujen tai julkisten rakennusten käyttö ja kuvittelu uudelleen auttaa kaupunkilaisia näkemään kyseisten tilojen potentiaalin. (Project for Public Spaces 2007.)

Paikan tekeminen ei ole sama kuin rakennuksen rakentaminen, aukion suunnittelu tai kaupallisen alueen kehittäminen. Suurta julkista tilaa ei voida mitata pelkästään sen fyysisten ominaisuuksien perusteella; sen on myös palveltava ihmisiä tärkeänä yhteisön resurssina. (Project for Public Spaces 2007.) Hyvän ja menestyvän tilan tai paikan syntymiseen vaikuttaa moni asia. Kuten Project for Public Spacesin diagrammista (2009, kuvio 1.) käy ilmi, siihen liittyy neljä pääpiirrettä. Ne ovat tilan saavutettavuus, toiminnallisuus ja käyttötarkoitus, viihtyvyys ja mielikuva sekä sosiaalisuus. Paikkakaavio on kehitetty auttamaan yhteisöjä arvioimaan paikkoja. Sisärengas edustaa paikan tärkeimpiä ominaisuuksia, keskirengas sen aineettomia ominaisuuksia ja ulompi rengas mitattavia tietoja (Project for Public Spaces 2007).

What Makes a Great Place?

Project
for Public
Spaces

Kuvio 1. The Place Diagram. (Project for Public Spaces 2009.)

Saavutettavuuden suhteen avainasioita ovat esimerkiksi se, miten helppoa kohteeseen on päästä kävellen, julkisilla kulkuneuvoilla tai autolla sekä miten helposti sen huomaa kaukaa sekä läheltä. Paikan mukavuuden, viihtyvyyden ja mielikuvan osalta tärkeitä ominaisuuksia ovat esimerkiksi turvallisuus, puhtaus ja ensivaikutelma. Se, ottavatko ihmiset paikasta kuvia, on etenkin nykyaikana tärkeää ja kertoo paljon paikan kiinnostavuudesta. Tilan toiminnallisuuteen myönteisesti vaikuttavia asioita ovat esimerkiksi pystyykö tilaa hyödyntämään läpi päivän, pysyvätkö eri-ikäiset ihmiset käyttämään tilaa sekä erilaiset tilan tarjoamat aktiviteetit. Mitä suurempi tilan käyttöaste on, sitä parempi. Sosiaalisuudella tarkoitetaan muun muassa sitä, että onko paikka sellainen, johon tullaan mielellään tapaamaan ystäviä, ovatko ihmiset iloisia tai soveltuuko paikka iltakäyttöön. Menestyneillä julkisilla tiloilla on yleensä nämä neljä edellä mainittua ominaisuutta. (Project for Public Spaces 2009.)

3.2 Tilapäinen käyttö

Sampo Ruoppila (2016) kirjoittaa Sitran blogitekstissään, että erilaisten kiinteistöjen sekä kaupunkitilojen tilapäinen käyttö on yksi mahdollisuus luoda tiloja uudelle toiminnalle. Useiden suomalaisten kaupunkien tyhjä torit kaipaisivat piristystä. Monissa kaupungeissa on myös hienoja vanhoja tiloja, jotka ovat usein suojeltuja. Näiden torialueiden ja kiinteistöjen kehittämisen ratkaisuna on tilapäinen käyttö. Vajaakäyttöiset tilat tulisikin nähdä keinona, jolla alueiden uudistamista voidaan edistää nopeammin ja tekeminen edellä. (Ruoppila 2016.)

Julkisessa kaupunkitilassa tai erilaisissa kiinteistössä tapahtuvalla kokeilevalla ja määräaikaisella käytöllä tarkoitetaan siis tilapäistä käyttöä. Tilapäisten käyttäjien avulla voi kokeilla ja tutkia, mikä voisi mahdollisesti olla tilan tulevaisuus. Avoimet ja keskeiset julkiset tilat, joiden kiinnostavuutta ja vetovoimaa voidaan lisätä käyttöä tihentämällä, ovat yleensä suosittuja tilapäisen käytön paikkoja. Palveluilla pystytään tuomaan lisäarvoa tiloille, jota ei muuten herkästi synny. (Ruoppila 2016.)

Suomessa tilapäisen käytön tiellä on usein säädöksiä, esimerkiksi lakeja tai määräyksiä, ja tilojen käytölle asetetut edellytykset ovat monesti tiukkoja. Kiinteistönomistajat ja kaupungit eivät välttämättä hyväksy uusia toimijoita, jotka kyseenalaistavat tiettyjä käytäntöjä tai toimivat poiketen totutusta. Kiinteistönomistajilta ja kaupungeilta tarvittaisiin joustavuutta toimijoita kohtaan. Tilapäiset käytöt voitaisiin mieltää omaksi kategoriakseen pysyvän rakentamisen ja lyhyiden tapahtumien välimaastossa. Alun perin tilapäiseksi suunnitellusta voi tulla jotain pysyvää ja menestyvää. Vajaakäyttöisiä ja käyttämättömiä tiloja on paljon ja nyt olisi aika muokata niiden käyttöä ja antaa mahdollisuus tiloihin sijoittuvalle uudentlaiselle toiminnalle. (Ruoppila 2016.)

3.3 Tapahtumallisuus ja placemaking -kokeilut Helsingissä

Helsinkiä pyritään jatkuvasti kehittämään tapahtumakaupunkina ja kaupunki linjasi vuonna 2019 suuntaviivat tapahtumakaupungin kehittämiseksi. Tapahtumallisuus on keskeinen hyvinvointia sekä elinvoimaisuutta edistävä osa-alue ja kehityskohde Helsingin kaupunkistrategi-

assa, ja sitä tukemaan on luotu Helsingin tapahtumien tiekartta sekä konkreettinen toimenpidesuunnitelma. Linjauksilla pyritään varmistamaan, että lupa-asioiden hoitaminen sujuisi ongelmitta sekä tapahtumapaikkoja olisi riittävästi eri puolilla kaupunkia ja näin tapahtumien järjestäminen olisi helpompaa. (Helsingin kaupunki 2019.)

Tiekartta linjaa kolme päätavoitetta:

1. Tapahtumat tukevat ja toteuttavat parhaalla mahdollisella tavalla kaupunkistrategian tavoitteita kansainvälisestä, elävästä ja kiehtovasta tapahtumien kaupungista.
2. Tapahtumien kehittäminen perustuu vastuullisuuteen.
3. Tapahtumallisuus on toimivaa.

(Helsingin kaupunki 2019.)

Tapahtumat ovat yksi keino kehittää kaupungin brändiä sekä mainetta ja niiden avulla myös vetovoimaisuus kasvaa, josta on taas hyötyä kansainvälisessä kilpailussa. Tapahtumat toimivat myös kokeilualustoina uusille innovaatioille. (Helsingin kaupunki 2019.)

Stadipiirin toimittamassa teoksessa URBS: Kirja Helsingin kaupunkikulttuurista (2000) Pasi Mäenpää kirjoittaa, että nykykaupunkilainen haluaa osallistua kaupungin toteutumiseen ja ottaa osaa yhteiseen kanssakäymiseen. Kaupungilta odotetaan elämyksellisyyttä ja kollektiivisuutta, jota esimerkiksi urbaanit juhlat sisältävät. Julkisessa tilassa kiertely ja katselu toistuu uuden ajan kaupunkitapahtumissa, kuten esimerkiksi markkinatapahtumissa tai Taiteiden yössä. Julkinen sosiaalinen alue laajenee erilaisten uusien kaupunkitapahtumien myötä tiloihin, joihin se ei yleensä kuulu, esimerkiksi kirkkoihin, taidegallerioihin tai vaikkapa Senaatintorille. Niissä itse väkijoukko toimii kokemisen elävöittäjänä. (Stadipiiri 2000, 18-19.)

Samassa teoksessa Panu Lehtovuori kirjoittaa kaupunkitapahtumista. Ne valtaavat kaupunkitilan ja käyttävät sen mahdollisuuksia. Tapahtuman synnyttämä tunnelma antaa yleensä kaupunkilaiselle tilaisuuden katsoa totuttua ympäristöä uusin silmin ja tuttuihin paikkoihin syntyy ennen kokemattomia mahdollisuuksia. (Stadipiiri 2009, 106-107.)

Myös Helsingin kaupunginhallituksessa on ollut keskustelua ja toiveita koskien torien ja muiden julkisten aukoiden käyttöä. Kaupunkiympäristölautakunnan (2021) mukaan Helsingin tavoitteena on edistää torien ja muiden julkisten aukoiden viihtyisyyttä sekä niiden monipuolista käyttöä ja elinvoimaisuutta. Tavoitteisiin pyritään osallistamalla kaupunkilaisia ja eri sidosryhmiä sekä parantamalla kaupungin sisäistä yhteistyötä ja prosesseja. Helsingin kaupungin kaupunkitilaohje tarjoaa hyväksi todettuja ratkaisuja, joilla vahvistetaan kaupungin identiteettiä ja

luodaan viihtyisiä sekä turvallisia kaupunkitiloja. Ohjeen avulla mahdollistetaan kaupunkitilassa syntyviä innovaatioita ja luodaan raamit toimivalle kaupunkitilalle. Helsingissä kehitetään tällä hetkellä uusia prosesseja liittyen julkisen kaupunkitilan kehittämiseen ja kokeiluihin. Useat näistä ovat liittyneet kaupungin viihtyisyyttä ja elinvoimaisuutta tukevaan julkisen kaupunkitilan käyttöön koronapandemian aikana ja sen jälkeen. Yksi esimerkki on Senaatintorin kesäterassikokeilu. Helsingin kaupungille ollaan myös valmistelemassa designjohtajan johdolla placemaking-toimintamallia. Kaupunkiuudistusohjelman osana tullaan pilotoimaan placemaking-kokeiluja, joissa yhdessä kaupunkiuudistusalueiden asukkaiden ja muiden käyttäjäryhmien kanssa tutkitaan vaihtoehtoja kaupunkitilan toiminnallisuuden ja viihtyisyyden kehittämiseksi. Kokeilut keskittyvät julkisen kaupunkitilan solmukohtiin, esimerkiksi toreihin ja aukioihin. Kokeiluilla pyritään vahvistamaan näiden paikkojen identiteettiä alueiden keskeisinä kaupunkitiloina. Tavoitteena on synnyttää uudenlaisia kehitysideoita, joiden pohjalta voidaan kehittää uusia toimintatapoja ja pitkäkestoisempia suunnitteluratkaisuja alueiden viihtyisyyden lisäämiseen. (Helsingin kaupungin päätökset 2021.)

4 TUTKIMUSMENETELMÄT

Menetelminä opinnäytetyössä käytettiin tutkimuksellisen kehittämistyön kokonaisuuteen kuuluvia lähestymistapoja ja menetelmiä. Tutkimuksellisessa kehitystyössä viedään asioita käytännössä eteenpäin ja se voi saada alkunsa organisaation kehittämistarpeista, kuten tässäkin tapauksessa (Ojasalo ym. 2009, 19). Tapaustutkimus (case study) soveltuu kehittämistyön lähestymistavaksi, kun halutaan tuottaa uusia kehittämisehdotuksia ja -ideoita. Tapaustutkimuksen aineistot kerätään yleensä luonnollisissa tilanteissa ja monenlaisia eri menetelmiä käyttämällä, esimerkiksi havainnoimalla ja erilaisia haastatteluja tekemällä. Myös benchmarking soveltuu hyvin tapaustutkimuksen menetelmäksi. (Ojasalo ym. 2009, 53-55.) Opinnäytetyötä varten kerättiin aineistoa benchmarkingin eli vertailukehittämisen, haastattelujen sekä omien kokemusten eli havainnoinnin avulla. Myös mediaosumat toimivat yhtenä aineistonkeruun kohteena, joita analysoitiin.

4.1 Vertailukehittäminen

Benchmarkingia eli vertailukehittämistä käytettiin menetelmänä siksi, että pystyttäisiin vertaamaan kehitettävän kesäterassi-konseptin sekä julkisten tilojen käyttöä muihin samankaltaisiin konsepteihin ja projekteihin. Vertailukehittämisen avulla pyritään ottamaan käyttöön muualla hyväksi havaittuja tapoja toimia (Ojasalo ym. 2009, 163). Aluksi määriteltiin niitä konkreettisia asioita, joita kesäterassi-konseptissa halutaan kehittää ja vertailtiin tuotantoprosesseja sekä ominaispiirteitä.

Toiseksi vertailukehittämisen kohteeksi valikoitui Turun Kirkkopuiston terassi, joka aloitti samankaltaisen jättiterassitoiminnan suunnittelun toukokuussa 2020 ja Kirkkopuiston terassi toteutetaan myös kesällä 2021 (Eronen 2021). Toisen vertailukehittämisen kohteen, Tukholman kaupungin ”Levande Stockholm”-projektin, tavoitteena on elävöittää yleisiä alueita, luoda viihtyisiä ulkotiloja ja houkuttelevaa kaupunkielämää. Joka vuosi Tukholman kaupunki muuttaa kadut ja kadun osat miellyttäväksi kävelykaduiksi, joissa on huonekaluja, kasveja ja kulttuuria ja väliaikaiset pop-up-puistot luovat uusia luonnollisia kohtaamispaikkoja. (Stockholms stad

2021.) Näissä molemmissa oli monia samankaltaisia piirteitä kuin Helsingin kesäterassi- ja kesäkatukokeiluissa.

Muita kotimaisia ja ulkomaisia esimerkkejä placemaking-kohteista ja tilapäisestä käytöstä ovat esimerkiksi Helsingin Rautatietorille talvisin rakentuva luistelukenttä eli Jääpuisto sekä Paris Plages eli Seinen hiekkarannat. Pariisissa Seineä reunustava katu suljetaan kokonaan autoliikenteeltä ja alueelle tuodaan tonneittain hiekkaa, satoja aurinkotuoleja ja -varjoja sekä palmupuuta. Alueella on myös erilaista ohjelmaa ja aktiviteetteja. Vaikka Pariisi sijaitsee kaukana merenrannasta, tämä tilallinen kokeilu mahdollistaa kaupunkilaisten ja turistien vapaa-ajan vieton rantatunnelmissa. (Matkalla maailmalla 2012.) Näissä kummassakin tapauksessa, Jääpuisto sekä Seinen hiekkarannat, tavallisesta kadusta tai aukiosta luodaan turisteille sekä paikallisille mahtava nähtävyys, jossa julkinen tila luodaan uudelleen. Kumpikin mainituista esimerkeistä on onnistunut houkuttelemaan kävijöitä paikalle vuosi toisensa jälkeen.

Opinnäytetyön vertailukehittämisen kohteita pyrittiin tutkimaan tarkemmin haastattelujen avulla. Pintapuolisen tutustumisen jälkeen haastattelut auttoivat selventämään sekä syventämään asioita. (Ojasalo ym. 2009. 95-98.) Käytetty haastattelutyyppejä oli avoin haastattelu, jossa keskustellaan yleisesti haastatteluaiheesta, jolloin päästiin kuulemaan kehitettävän ilmiön asiantuntijoita. Haastattelu koettiin sopivaksi myös siksi, että sitä voidaan soveltaa monella eri tavalla. (Ojasalo ym. 2009, 55.)

Kysymykset (LIITE) pyrittiin valitsemaan niin, että haastattelulla saataisiin vastauksia sekä julkisen tilan käyttöön liittyen, että kesäterassi -konseptissa kehitystä vaativiin osa-alueisiin. Kehitettävistä osa-alueista omien kokemusten perusteella tunnistettuja ovat esimerkiksi ohjelma sekä viestintäkanavat. Haastatteluihin valittiin vertailukehittämisessäkin mukana olevien kohteiden yhteyshenkilöitä ja projektivastaavia Turusta sekä Tukholmasta, jotta päästäisiin pureutumaan syvemmälle keskeisiin osa-alueisiin. Haastattelut toteutettiin niin, että kysymyksiä toimitettiin etukäteen sähköpostitse (LIITE), jonka jälkeen kysymyksiä käytiin läpi vapaammin keskustellen Teams-videopuhelussa. Turun terassin osalta lähetettiin tarkentavia kysymyksiä Turun kaupungin hankepäällikön lisäksi terassin toiminnasta vastaavan operaattorin tuottajalle sähköpostitse.

Kysymykset eivät olleet täysin samoja, sillä molemmilla konsepteilla ja organisaatioilla oli omat erikoispiirteensä, joista haluttiin saada lisätietoa. Tukholman haastateltavien kanssa palaverattiin vapaammin liittyen katukokeiluihin sekä kaupunkitilan käyttöön ja Turun haastattelussa keskityttiin enemmän kesäterassi-konseptiin ja sen kehittämiseen.

4.2 Havainnointi ja omat kokemukset

Havainnointi valikoitui luonnollisesti yhdeksi tutkimusmenetelmäksi, sillä toimin Senaatintorin kesäterassin tuottajana kesällä 2020 ja olen samassa roolissa mukana myös Kasarmitorin kesän toteutuksessa vuonna 2021. Projektinjohdon ja pääasiallisen vastuun käytännön toteuttamisesta ollessa minulla sekä kollegallani, yhtiön myyntipäälliköllä Eija Malinilla, olen päässyt tarkkailemaan kesäterassi-konseptin kehittymistä jo alusta asti.

Havainnoinnin avulla on mahdollista saada tietoa siitä, mitä tapahtuu luonnollisessa toimintaympäristössä eli tässä tapauksessa tuotannon aikana sekä itse kehittämiskohteessa. Osallistuvassa havainnoinnissa havainnoija osallistuu esimerkiksi työntekijän roolissa tutkittavan kohteen toimintaan. Havainnointi alkoi jo ennen opinnäytetyön aiheen päättämistä ja työskentelen myös aiheen parissa päivittäin eli havainnointitekniikka on melko strukturoimatonta ja osittain myös muistiin perustuvaa. (Ojasalo ym. 2009, 103-105).

4.3 Dokumenttianalyysi

Yhdeksi opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valikoitui dokumenttianalyysi. Dokumenttianalyysissä pyritään tekemään päätelmiä kirjalliseen tai kuvalliseen muotoon saatetuista dokumenteista, jotka antavat lisäarvoa tutkittavalle aiheelle. Tässä tutkimustyössä lehtiartikkelit ja valokuvat olivat analysoitavaa aineistoa. Dokumenttianalyysi sopii tutkimusmenetelmäksi erityisesti silloin, kun tutkittava aihe tai ilmiö on uusi. (Metodix 2014.)

Mediaosumien tutkiminen ja niiden analysointi on tämän opinnäytetyön kannalta tärkeää, sillä kesällä 2020 Senaatintorin terassikokeilun saama medianäkyvyys oli heti suunnitteluvaiheesta asti todella suurta ja terassin valmistumista ja toimintaa seurattiin mediassa mielenkiinnolla läpi

kesän. Materiaalia etenkin Senaatintorin kesää 2020 koskien löytyy paljon. Mediaosumien etsiminen tapahtui Googlen avulla hakemalla tietoa sekä uutisia sekä perehtymällä kesällä 2020 talteen kerättyjen nettiartikkeleiden sisältöön. Dokumenttiaineistoa löytyi myös sosiaalisen median, pääasiassa kuvapalvelu Instagramin, avainsanojen sekä paikkamerkintöjen avulla. Näiden dokumenttien analysoimisen avulla pyrittiin tuomaan lisänäkökulmia tutkimustyöhön.

5 ANALYSOINTI

5.1 Vertailukehittämisen tulokset

Tavoitteina vertailukehittämisen, eli benchmarkingin, taustalla oli löytää ja kartoittaa uusia keinoja kesäterassi-konseptin eri osa-alueiden kehittämiseen sekä julkisen tilan käyttöön liittyen. Kohteisiin perehdyttiin, tietoa etsittiin ja niitä vertailtiin keskenään ennen haastatteluja, jolloin käsitys oli vielä melko pintapuolinen. Haastatteluiden avulla pyrittiin kysymään syventäviä kysymyksiä, joihin ei löytynyt vastausta pelkän vertailukehittämisen taustatutkimuksen avulla. Vertailukehittämisen kohteissa kaupunki on tai on ollut suuressa roolissa hankkeen käynnistämässä tai rahoittamisessa, samalla tavalla kuin Helsingissäkin. Tukholman kesäkävelykadut ja -aukiot (Sommargågator, pop-up puistot) muistuttavat erityisen paljon kesän 2021 Kasarmi-torin ympäristön kesäkatukokeilua, sillä kummassakin ravintolat laajentuvat kaduille parkletien avulla ja katutilaan tuodaan kalusteita sekä kasvillisuutta.

Turun Kirkkopuiston terassi tuo ravintolat, kaupunkikulttuurin ja historiallisen miljööseen yhteen. Se toimii kaupunkilaisten viihtymiskeitaana ja on avoin paikka iloiselle ajanvietolle. Myös Turussa ajatus suuresta yhteisestä terassista syntyi keväällä 2020 auttamaan epidemiarajoitusten kanssa kamppailevia ravintoloita. Kesällä 2020 terassilla oli lähes 80 000 kävijää. (Kirkkopuiston terassi 2021.) Hanke oli Turun kaupungin, mutta käytännön toteutuksesta ja organisoinnista vastasi operaattori, Turku Food & Wine Fest Oy (Eronen 2021). Yhteisterassilla oli ruokaa, juomaa sekä ohjelmaa.

Tukholman Levande Stockholm-konseptia kehitetään yhdessä elinkeinoelämän, kaupunginosalautakuntien ja kaupunkilaisten kanssa. Levande Stockholm -projektin tavoitteena on herättää kaupungin julkiset tilat elämään luomalla miellyttäviä ulkoympäristöjä ja houkutteleva kaupunkielämä. Joka vuosi toteutetaan väliaikaisia toimenpiteitä katujen ja aukoiden koristamiseksi ja miellyttävien kävelykatujen sekä talvi- ja kesäaukoiden luomiseksi. Tällä tavoin luodaan tilaa sosiaaliselle toiminnalle ja taiteelle. Tukholmalaisia kannustetaan osallistumaan ja luomaan elinvoimainen kaupunkiympäristö yhdessä. Tukholman Sommargågator on yksin-

kertaisempaa ja enemmän kaduille tuotua viihtyisyyttä. Kaupunkilaisille tarjotaan istuskelpaikoja, tuodaan kasvillisuutta katutilaan ja tarjotaan ravintoloille mahdollisuus olla parkletien avulla mukana kaduilla. (Stockholms stad 2021.)

Kuten Kirkkopuiston terassin nettisivuilla kerrotaan, yhteisterassin tehtävä on koota erilaiset tapahtumat, ruoka ja juoma, arvokas miljöö ja ihmiset yhteen. Ja tämä kaikki muodostaa viihtymisen anatomian. (Kirkkopuiston terassi 2021.) Turun terassin viestintäkanavat, nettisivut ja toimivat hyvänä esimerkkinä, miten esimerkiksi sisällöstä ja terveysturvallisuudesta viestitään visuaalisesti ja rennosti, mutta asiallisesti. Viestinnässä kuvaillaan terassia muun muassa ”kesäkeitaaksi” ja ”kaupunkilaisten viihtymiskeskukseksi”. Kirkkopuiston terassin some-kanavat ovat visuaalisesti hienot ja niihin on keskitetysti koottu kaikki tieto ruoasta, juomasta ja ohjelmasta. (Kirkkopuiston terassi 2021.) Yksi yhdistävä tekijä kaikissa vertailukehittämisen kohteissa oli selkeästi viihtyisyyteen panostaminen. Vertailukehittämisen kohteisiin perehdytään paremmin ja yksityiskohtaisemmin haastattelujen avulla.

5.2 Haastatteluiden purku

Levande Stockholm

Haastattelussa työryhmän jäsenet, Levande Stockholmin projektipäällikkö Pia Karlsson ja kaupungin liikennesuunnittelija Theodore Bratt kertoivat, että paikkojen muuttaminen kesäksi on tullut tutuksi kaupunkilaisille ja se toimii helppona työkaluna kehittämisen kannalta. Katukokeilu ja julkisten tilojen käyttöönotto alkoi vuonna 2015 kahdesta kadusta ja vuonna 2020 mukana oli jo yhteensä 33 katu tai aukiota. (Bratt 2021; Karlsson 2021.) Tämä toimii hienona esimerkkinä siitä, että toimivaa konseptia on mahdollista kehittää ja monistaa kaupunkilaisten iloksi.

Projekteista löytyi myös muita monia samankaltaisuuksia. Tukholmassa ohjelmasta vastaa kaupungin kulttuurin toimiala, kuten Kasarmitorin kesässäkin vuonna 2021. Koronaviruspandemian takia ohjelmaa on kuitenkin jouduttu yksinkertaistamaan ja kaduilla nähdään lähinnä yksittäisiä taide-elementtejä, ei niinkään live-esityksiä. Yhteistä on myös se, että koska kyseessä on kaupungin projekti, tehdään lupiin ja päätöksiin liittyvää työtä tiiviissä yhteistyössä eri toimialojen ja Poliisin kanssa. (Bratt 2021; Karlsson 2021.)

Palautteesta ja osallistamisesta Levande Stockholm -projektiin osallistuneet työntekijät kertoivat, että asukkailta saadun palautteen mukaan kaduilla on rajoituksista huolimatta liikaa autoja, joka vaikuttaa viihtyisyyteen. Muuten palaute on ollut todella positiivista. Aikataulu on ollut este yhteispuhelulle ja asukkaiden osallistamiselle ja sitä haluttaisiin lisää. Haastateltavat kertoivat myös päättäjien olevan todella kannustavia ja osoittavan tukensa kaupungin elävöittämiselle, mikä varmasti osaltaan helpottaa hankkeen etenemistä. (Bratt 2021; Karlsson 2021.) Karlsson (2021) kertoi, että viestinnässä sosiaalisella medially ei ole kovin suurta roolia ja hankkeesta viestitäänkin lähinnä kaupungin kanavissa ja nettisivuilla. Projektista pyritään myös viestimään alueiden yrittäjille esimerkiksi suorapostitse.

Turun Kirkkopuiston terassi

Turun Kirkkopuiston terassiin liittyen haastateltiin Turun kaupungin hankepääällikköä Kirsi Erosta, joka oli ollut alusta asti mukana terassin käynnistämisessä sekä terassin vuoden 2020 ja 2021 tuottajaa Samuli Pasasta, joka työskentelee terassin toteutuksesta vastaavalla operaattorilla eli Turku Food & Wine Festillä.

Terassin sijainnin valintaan liittyen Eronen kertoi, että ensin oli ollut sisäistä pohdintaa siitä, mitkä paikat voisivat olla kiinnostavia keskustassa ja toisaalta ehkä kaipaisivat elävöittämistä. Yksi näistä kohteista oli Tuomiokirkon alue. Keväällä 2020 myös yksityiset tahot saivat ehdottaa mielenkiintoisia sijainteja yhteisterassille. Terassipaikan osalta kohtasivat siis kaupungin intressit elävöittämisen suhteen sekä yksityisen tahon kiinnostus tehdä liiketoimintaa kyseisellä alueella. (Eronen 2021.)

Turussa terassin toteutusaika oli vuonna 2020 sama kuin Helsingissä, eli projekti vietiin kokonaisuudessaan ideoinnista avaukseen läpi kuudessa viikossa. Lopputulos oli kuitenkin aikatauluun nähden molemmissa tapauksissa todella hyvä. Eronen (2021) kertoi, että annetun palautteen ja omien kokemusten perusteella kaupunki on tehnyt muutamia muutoksia lupaprosessiin ja vuokrasopimukseen, muun muassa sopimuksen voimassaoloaika on pidennetty. Vuokrasopimuksessa on myös tarkennettu haluttua konseptin raamia. Raamissa on korostettu esimerkiksi alueelle sopivaa ulkonäköä sekä alueelle sopivan toiminnan tärkeyttä. Myös yhteistyötä ja kehittämisen tärkeyttä on korostettu sopimuksessa. Kirkkopuiston terassille on vuodelle 2021 valittuna sama operaattori, Turku Food & Wine Fest, kuin aiemmin.

Rahoitukseen liittyen Eronen (2021) kommentoi, että lähtökohtaisesti operaattori vastaa kaikista kuluista ja tietysti saa tulot kohteesta. Kaupunki pyytää kohteesta vuosivuokraa ja maksaa infran väliaikaiset rakennuskustannukset.

Kysyttiin myös, että minkälaisia viestintäkanavia on käytetty ja mikä niistä koetaan parhaaksi. Eronen (2021) mukaan Turun kaupunki on omalta osaltaan käyttänyt tiedotteita ja some-kanavia sekä netissä toimivaa palautepalvelua. Kaikki viestintäkanavat tukevat toisiaan ja vastaavat hieman eri näkökulmasta viestinnällisiin tarpeisiin.

Yksi kysymyksistä oli, että kerättiinkö kävijöiltä palautetta. Turun kaupunki oli kerännyt palautetta kaupungin nettipalvelussa ja vastauksia ei tullut paljoa, mutta positiivisen palautteen määrä oli huomattavasti totuttua suurempi, noin 77% palautteesta. Operaattori ei kerännyt systemaattisesti palautetta mutta olivat saaneet spontaanisti runsaasti positiivista palautetta. Vuonna 2021 Turku tekee keskustassa myös eräänlaisia kesäkatukokeiluja, mutta niiden suhteen kaupunkilaisilta ei ole tullut hyvää palautetta. (Eronen 2021.)

Ohjelman, viestinnän, ohjelman sekä vastuullisuuden ollessa kesäterassin kehityskohteiden listan kärkipäässä kysyttiin Turun terassin tuottajalta pari tarkentavaa kysymystä niitä koskien. Kirkkopuiston terassin tuottaja Samuli Pasanen vastasi sähköpostitse muutamaan kysymykseen. Suurimmiksi kehityskohteiksi aiempaan vuoteen verrattuna Pasanen (2021) luetteli viestinnän ja markkinoinnin, alueen infran parannukset (valo-, ääni-, ja sähkösuunnittelu) sekä viihtyvyyden.

Vastuullisuuden osalta tiedusteltiin, miten se on otettu huomioon terassilla. Pasanen (2021) kertoi, että paikallisuus, kestävyys ja yhteisöllisyys ovat tärkeitä arvoja. Paljon pieniä asioita tehdään yhdessä lähialueen yhdistysten ja yritysten kanssa ja kaikki alueen väliaikainen infra pyritään rakentamaan niin, että se on käytettävissä uudelleen myös tulevana vuosina. Myös joi-tain pieniä tekoja ympäristön puolesta tehdään, esimerkiksi osallistuminen kaupunkiviljelyprojektiin, mahdollisesti logistiikka-auton vaihtaminen sähkökäyttöiseen sekä kierrätettyjen materiaalien käyttäminen somistuksessa.

Viestintään ja erilaisten viestintäkanavien tehokkuuteen liittyen Pasanen (2021) kertoi pääasi-allisten kanavien olevan Instagram & Facebook sekä oma uutiskirje. Lisäksi teetetään materiaalia, minkä avulla myös yhteistyökumppanit voivat helposti osallistua alueen markkinointiin

omissa kanavissaan. Myös perinteistä mainontaa, kuten Turun Sanomien digi- ja printtimainoksia tullaan käyttämään. Yleiseen mainostamiseen Instagram ja Facebook toimivat Pasasen (2021) mukaan parhaiten.

Kirkkopuiston terassin ohjelmasisällöstä ja sen suunnittelusta kerrottiin, että alueelle tulee viikoittaisia jazz- ja DJ-iltoja. Lisäksi alueella järjestetään design-markkinoita ja kirpputoreja muutaman kerran kesässä. Myös lyhyitä, viiniin ja pienpanimoihin keskittyviä tapahtumia tullaan näkemään. Lähes kaikki alueen tapahtumat järjestetään yhdessä eri yhteistyökumppaneiden kanssa. Esim. jazz -iltojen suunnittelusta ja kuratoinnista vastaa eräs paikallinen jazz-muusikko ja kun taas design-markkinoita on suunniteltu yhdessä Uuden Muotoilun Yhdistyksen (UMY) kanssa. (Pasanen 2021.)

5.3 Omien kokemusten ja havaintojen analysointi

Uskon, että organisaation ulkopuolisena henkilönä olisi todella vaikeaa tehdä näin kattavaa tutkimustyötä kesäterassi -konseptista ja helsinkiläisistä placemaking-kokeiluista tilaajalle. Yksi tämän kehittämistyön avainasioista on se, että olen pystynyt seuraamaan kesäterassi-konseptin kehittymistä alusta saakka. Havainnoimalla ja osallistumalla itse suunnitteluun, tiedän myös mikä on mahdollista toteuttaa ja mikä ei, mikä vaatii pidemmän ajan ja mitkä asiat ovat toteutettavissa välittömästi.

Yksi oleellisista asioista on suunnittelu. Nopeallakin aikataululla toteutettu suunnittelu vaikuttaa ratkaisevasti paikan viihtyisyyteen. Huolellisesti suunniteltu konsepti, visuaalinen toteutus sekä vuosina 2020-2021 tärkeässä osassa ollut terveysturvallisuus ovat olleet asioita, joista ei ole haluttu tinkiä. Luotettavat yhteistyökumppanit, alihankkijat sekä Helsingin kaupungin tuki on ollut suunnittelun osalta tärkeää ja isossa roolissa.

Yksi suurimmista haasteista ja kehityskohteista on jatkon epävarmuus. Se heijastuu myös resursointiin ja aikataulutukseen. Kun tilaajan tuottamia kesäterassihankkeita on Helsingin kaupungilla käsitelty kokeiluina, ovat rahoituspäätökset ja suunnittelun varsinainen aloittaminen venyneet todella pitkälle ja tällöin ei jää aikaa pidemmän tähtäimen kestävään suunnitteluun. Tuotannon suunnittelua ja konseptin kehittämistä helpottaisi suuresti se, että rahoitus- tai alueen vuokrauspäätös hankkeelle saataisiin aiemmin tai useammaksi vuodeksi kerrallaan. Tällöin

pystyisi solmimaan kumppanuuksia, tekemään kestävämpiä hankintoja ja myös työmäärän jakautuminen vuoden ajalle olisi tasaisempaa.

Vuoden 2020 ja 2021 kesäterassikokeilut eroavat suuresti toisistaan, vaikka lopputulos, kesäterassi, on molemmissa sama. Aikaa toteutusten suunnitteluun oli varattu kesällä 2020 noin kuusi viikkoa ja keväällä 2021 noin neljä kuukautta, eli ero oli suuri. Koen kuitenkin, että vaikka aikaa toteutukseen oli enemmän kuin kesällä 2020, kyseessä on usean eri toimialan yhteinen hanke ja laajempi kokonaisuus, joten suunnittelevia tahoja enemmän. Sijainnin vaihtuminen ja ympäristön asutus sekä erilaiset rakennustyömaat toivat omat haasteensa suunnitteluun.

Yksi havaituista asioista oli se, että jostain syystä kaupunkien asukkaat vierastavat tuntemattomampien paikkojen käyttöönottoa ja yritykset kokevat, että jos omalle alueelle tuodaan jotain elävöittävää tai palveluja, se olisi heiltä pois. Kaupungin ravintoloita ei sen sijaan näyttänyt haittaavan sijainnin vaihtuminen pois Senaatintorilta, sillä huhtikuussa 2021 Kasarmitorin kesän ravintolahaun hakemuksia vastaanotettiin yli 120 kappaletta, joka oli jopa enemmän kuin vuonna 2020.

Kesäterassien kautta syntyneiden placemaking-kokeilujen avulla into kehittää kaupungin vähäisemmälle käytölle jääneitä alueita on kuitenkin suurempi, sillä tietää, että huolellisella suunnittelulla, ihmiset löytävät tuntemattomampiinkin paikkoihin varmasti. Tämä luo eräänlaista itsevarmuutta myös uuden yhtiön kannalta, sillä varsinainen kehitystyö ja kaupungin elävöittäminen tulee varmasti käynnistymään uuden yhtiön myötä vuonna 2022.

5.4 Dokumenttianalyysi

Senaatintorin ja Tuomiokirkon edustan valikoituminen kesäterassin paikaksi vuonna 2020 herätti suuria tunteita, kuuluuhan se Suomen ikonisimpien nähtävyyksien joukkoon. Senaatintorin kesäterassista uutisoitiin jokaisessa Suomen suurimmassa mediassa ja huomio oli heti projektin julkaisuhetkestä alkaen suurta. Terassi oli Suomen mittakaavassa ensimmäinen laatuaan ja kyseessä oli historiallinen sijainti, ja nämä olivat varmasti syitä miksi terassin suunnittelua ja rakentamista seurattiin mediassa innolla. Avajaispäivänä 1.7.2020 Senaatintorilla olivat paikalla kaikki valtakunnalliset mediat. (Helsingin Leijona Oy 2020.) Alun epäilyksen jälkeen uutisointi

ja yleinen keskustelu muuttuivat hyväksyvämmäksi ja positiiviseksi, ja terassin sulkeuduttua alettiin nopeasti toivoa jatkoa myös tulevaisuudessa.

Alussa suurta huolta erilaisissa yleisönosastokirjoituksissa aiheutti erityisesti bajamajojen, eli tapahtuman WC-tilojen, tuominen alueelle sekä kirkon ja ”kaljoittelun” sijoittuminen vierekkäin. Jari Tervon (2020) kirjoittamassa Helsingin Sanomien kolumnissa hän toteaa, että vaikka Senaatintori on arvokas rakennus ympäröimä ja sitä pidetään liian juhlavana terassitoiminnalle, se on myös tori, keskellä Helsinkiä. Ja torin pitäisi olla tyhjyyden sijaan täynnä elämää. On outoa ajatella, että terassitoiminta ei sopisi historialliselle aukiolle, sillä Euroopan isoissa kaupungeissa ravintolat ja terassit rakennetaan aina kirkon viereen ja sen ei ole havaittu vähentäneen kirkon pyhyttä. (Tervo 2020.) Tervo (2020) kirjoittaa myös siitä, että torien kuuluisi olla täynnä elämää ja viime kesän perusteella tuollaista elämää kaupunkilaiset sekä turistitkin toireille kaipaavat. Tervo (2020) viittaa kolumnissaan myös joensuulaispastorin närkästyneisiin kommentteihin siitä, että Senaatintorin paikalla on ollut kauan sitten hautausmaa ja siksi torille ei saisi rakentaa terassia. Kaarina Karhapää (2020) kirjoitti Helsingin Sanomiin mielipidekirjoituksen ennen terassin avaamista, jossa hän kauhisteli terassin tuleamista hautausmaan päälle. Karhapään mukaan ”kukaan järkevä ihminen ei suunnittele kaljan juomista paikalla, joka on hautausmaan päällä”.

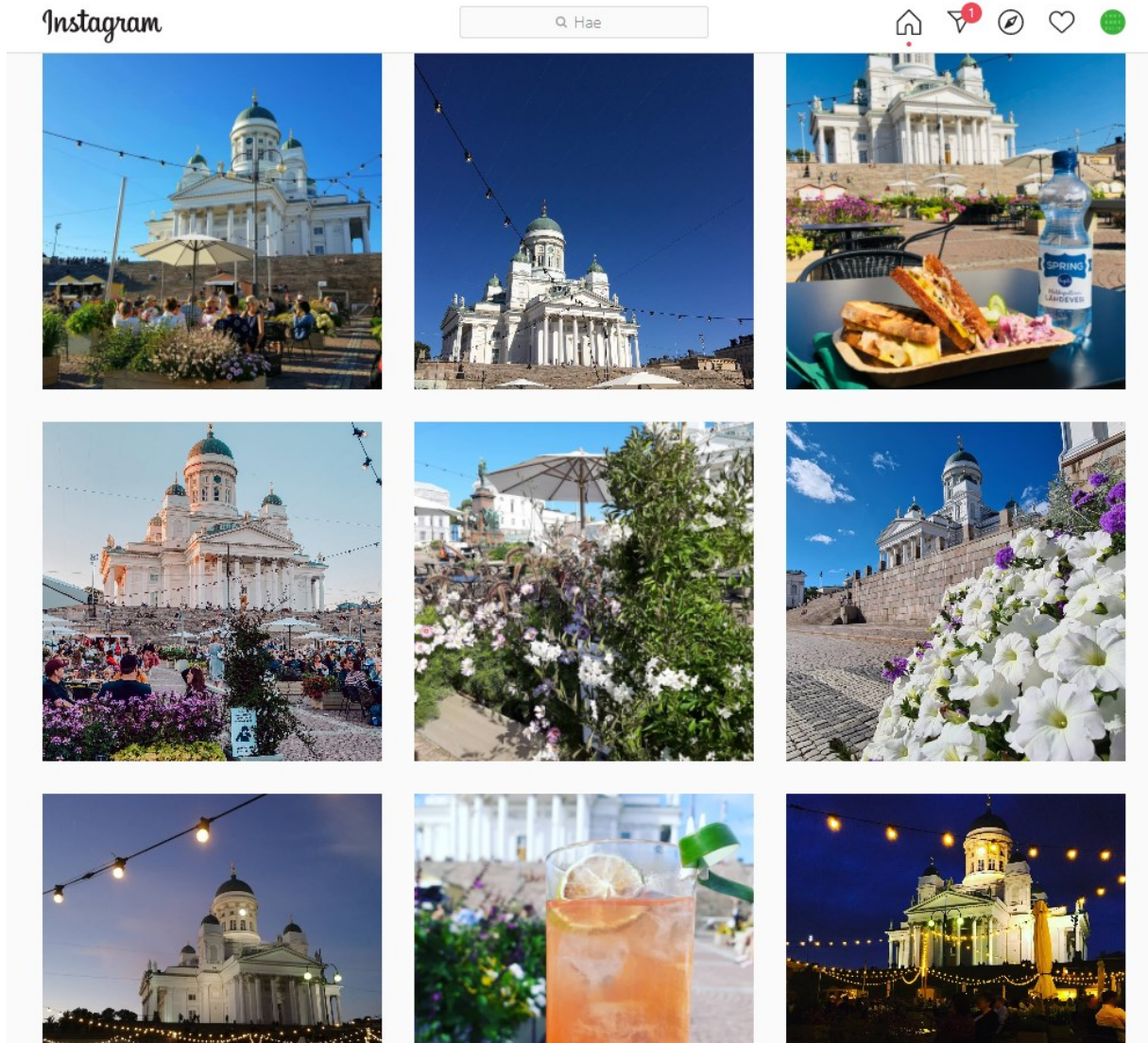
Kirkko ja kaupunki -median pääkirjoituksessa oltiin kuitenkin toista mieltä ja siinä otettiin myös kantaa kirkon ja terassin läheisyyteen. Päätoimittaja Jaakko Heinimäki (2020) kirjoitti toivovansa Senaatintorin terassista tulevan jatkuva käytäntö eikä sen jäävän vain poikkeusaikeiden erityisjärjestelyksi, sillä juuri tällaista hyvän mielen kaunista kaupunkitilaa kansalaiset tarvitsevat. Hän myös kertoo sekä Senaatintorin että Turun Tuomiokirkon terassiin tuovan oman tunnelmansa sen, että niissä kummassakin saa nauttia seurustelusta kauniin kirkon kaisalossa. Kuten näistä kirjoituksista ja mielipiteistä käy ilmi, kommentointia ei niinkään synnyttänyt itse terassi vaan sen sijainti ja kulttuurihistoriallinen arvo. Kehuja Senaatintorin käytöstä muuhunkin kuin parkkipaikkakäyttöön löytyi erityisesti helsinkiläisten keskuudessa, jotka näkivät rakkaan paikan nyt ansaitsemassaan käytössä. Kiitosta sai myös harkittu visuaalinen toteutus. Näitä positiivisia kommentteja näkyi esimerkiksi sosiaalisen median postausten kommenttikentissä sekä Helsingin kaupungin palautejärjestelmän kautta saapuneissa yksittäisissä palautteissa.

Senaatintorin kesäterassilla ei kesän aikana nähty lainkaan järjestyshäiriöitä tai mitään muutaakaan sellaista, joka olisi antanut aihetta negatiiviseen uutisointiin. Vuoden 2020 uutisointi oli

suurta ja herätti laajaa kiinnostusta, kun taas vuoden 2021 Kasarmitorin terassikokeilun julkistaminen ei niinkään. Yksi tähän vaikuttava asia on varmasti se, että kesään oli maaliskuun alussa vielä paljon aikaa ja kyseinen konsepti oli jo tuttu viime vuodelta. Muiden kaupunkien, esimerkiksi Turun, Tampereen ja Vantaan, terassikokeiluista uutisoitiin enemmänkin paikallis-lehdissä kuin valtakunnallisissa medioissa. Tampereen Keskustorin alueelle suunnitellaan kesäkeidasta, joka tarjoaa tamperelaisille ja matkailijoille uudenlaisen oleskelualueen aivan kaupungin keskustassa. Kesäkeitaalle on tavoitteena saada paikallisten ravintoloiden myyntipisteitä ja erilaisia vapaa-ajan aktiviteetteja. (Tampereen kaupunki 2021.) Myös Vantaan Tikkurilaan on suunnitteilla suuri kesäterassi, jossa on mukana monta ravintolayrittäjää. Idea terassille on haettu Helsingistä, Senaatintorin kesäterassista. (Vantaan Sanomat 2021.)

Senaatintorin terassista tuli myös helsinkiläisen kesän someilmiö ja kohde, josta jokainen halusi ottaa omat somekuvansa. Pelkästään tunnisteilla #senaatintorinkesä #senaatintorinjättiterassi ja paikkatunnisteella ”Senaatintorin jättiterassi” jaettiin heinä-elokuussa yhteensä yli 2 000 Instagram-julkaisua. (Helsingin Leijona Oy 2020.) Sosiaalisella medially on nykyisin suuri merkitys myös ihmisten liikkumiseen. Ihmiset menevät sinne ja niihin mielenkiintoisiin paikkoihin, mitä he näkevät sosiaalisessa mediassa ja mitä ”instagrammattavampi” kohde on, sitä suuremmat kävijävirrät ovat. Kuvien ottaminen, eli paikan visuaalisuus, oli yksi tietoperustassa mainituista piirteistä, jotka vaikuttavat paikan menestymiseen (Project for Public Spaces 2009). Hakusanalla #senaatintorinkesä Instagramista löytyy värikkäitä kukkia, ruokakuvia ja kauniita kuvia kesäiseltä Senaatintorilta (kuva 1, 2021). Suuri määrä hakusanalla löytyviä kuvia kertoo myös ilmiön ajankohtaisuudesta sekä sosiaalisen median ja viestintäkanavien merkityksestä nykyajan tapahtumissa ja kokeiluissa. Houkuttelevat kuvat, eli tässä tapauksessa viini- ja drinkkilasit, herkulliset ruoka-annokset, värikkäät kukat, aurinkoinen sää ja yksi Helsingin suurimmista nähtävyyksistä eli Tuomiokirkko (kuva 1, 2021.), toimivat eräänlaisena markkinointikeinona ja houkuttimena, jotta ihmiset saapuisivat paikalle katsomaan paikkaa.

Kun kesäterassin uudesta lokaatiosta, Kasarmitorista, kerrottiin julkisesti maaliskuussa 2021, herätti se myös jonkun verran kirjoittelua, lähinnä sosiaalisessa mediassa, siitä, miksi ihmeessä aiempänä vuonna upeasti menestynyt konsepti pitää siirtää syrjään ja pienemmälle paikalle. Tuleva kesä näyttääkin, tuleeko tästä tuntemattomammasta lokaatiosta, Kasarmitorista, yhtä kuvattu kohde tai samankaltainen ilmiö sosiaalisessa mediassa.

Kuva 1. Kuvakaappaus Instagramista hakusanalla #senaatintorinkesä.

6 TULOKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Kaiken kaikkiaan koen, että erityisesti haastatteluiden ja kysymysten avulla selvisi monia yhtäläisyyksiä kokeilujen välillä, ja saatiin paljon lisätietoa sekä ideoita, joilla myös tilaajan tuottamaa kesäterassitoimintaa ja muita kokeiluja voisi lähteä kehittämään. Oli myös hienoa huomata se, miten yhteisöllinen ja avulias henki eri kaupunkien välillä vallitsee, kun puhutaan samoista asioista ja halutaan vaihtaa kokemuksia.

Tapaustutkimuksen kohde valittiin tässä opinnäytetyössä käytännön tarpeen mukaan ja koen, että tämän tutkimuksen avulla tarpeeseen pystyttiin myös vastaamaan (Ojasalo ym., 52-53). Tavoitteena oli löytää uusia ideoita ja kehittämisehdotuksia, jotka voisivat auttaa myös uutta yhtiötä tavoitteessaan sekä kesäterassi-konseptin kehittämisessä. Opinnäytetyön tuloksena ja erilaisia tutkimusmenetelmiä yhdistämällä saatiin aikaan lista kehittämisehdotuksista, jotka pannaan käytäntöön joko lyhyellä tai pitkällä aikavälillä tai ainakin pyritään siihen, että niitä hyödynnettäisiin sekä uuden yhtiön toiminnassa ja kesäterassi-konseptin kehittämisessä. Osa koskee selkeästi kesäterassi-konseptia ja osa placemaking-kokeiluja, ja osaa voi hyödyntää molemmissa. Kehittämisessä tulee muistaa, että julkista tilaa ei voida mitata pelkästään sen fyysisten ominaisuuksien perusteella vaan sen on myös palveltava yhteisöä. Placemaking kuuluu kaikille eli siksi kehittämisehdotukset eivät myöskään voi palvella pelkästään toteuttajatahoja vaan niissä tulisi myös ottaa huomioon yhteisöllisyys. (Project for Public Spaces 2007.) Kaupunkilaisten vahvempi mukaan ottaminen torien ja aukoiden kehittämisessä muun muassa placemakingin keinoin on tavoite, jota kaupungin tulee edelleen edistää (Helsingin kaupungin päätökset 2021).

Kehittämis ehdotuksissa on pyritty ottamaan huomioon paikkakaavion (2009, kuvio 1.) tärkeimpiä osa-alueita ja paikan ominaisuuksia. Tällä kokonaisuudella pyritään myös tukemaan Helsingin kaupungin (2019) strategian tavoitteita, jotka toteutuessaan auttavat tekemään Helsingistä vetovoimaisen tapahtumakaupungin ja ylläpitävät sen mainetta sekä brändiä.

Tilaajan kokemus opinnäytetyöstä oli positiivinen ja yhtiö koki tulokset hyödyllisiksi ja tarpeellisiksi, sillä on tärkeää, että yhtiö kehittää helsinkiläistä kaupunkikulttuuria myös tulevaisuudessa. Erityistä kiitosta tilaajalta tuli siitä, että myös useiden muiden kaupunkien projekti-vastaavia oli haastateltu ja heidän kokemuksiaan kuultu.

6.1 Lyhyen aikavälin kehittäminen

Ohjelma ja tapahtumallisuus

Kesän 2020 terassin ravintoloitsijoilta kerättyjen palautteiden ja omien kokemusten perusteella yksi suurimmista kehittämiskohteista oli ohjelmasisällöt ja tapahtumallisuus. Kasarmitorin kesäterassin ohjelman kehittämiseen kesälle 2021 saatiin apua Helsingin kaupungin kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalta. Ohjelmaa monipuolistettiin vuodesta 2020 ja kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan tuottajat järjestivät ohjelmatyöpajoja helsinkiläisille toimijoille, joiden avulla pelkkää DJ- ja livemusiikkia sisältänyt ohjelma muokattiin palvelemaan useampia eri kävijäryhmiä. Helsingin kulttuuritalojen tuottajien ja helsinkiläisten kulttuurialan toimijoiden yhteiskuratointimallia hyödyntäen Kasarmitorin kesässä tullaan näkemään eri taiteenlajeja, koko perheen ohjelmaa sekä Helsingin kaupungin kumppanuustapahtumien, kuten esimerkiksi Helsinki Pride -yhteisön ohjelmasisältöjä. (Helsingin kaupunki 2021d.) Koska kyseessä on tunnettujen ruoka- ja juomatoimijoiden ravintolaterassi, olisi hienoa nähdä tulevaisuudessa myös pieniä, ruokaan tai juomaan keskittyviä tapahtumia. Ohjelmallisuuden kehittämisessä hyödynnettyjä työkaluja voidaan varmasti käyttää myös tulevaisuudessa myös uudessa yhtiössä.

Viestintäkanavat

Tutkimustyön perusteella yksi suurimmista kehittämiskohteista on konseptin viestintäkanavat. Mikäli yhtiöittäminen tapahtuu, olisi hyvä, että myös liikkuvalla kesäterassi-konseptille sekä esimerkiksi Helsingin toreille ja kauppahalleille saataisiin omat, eloiset ja ajantasaiset sosiaalisen median kanavat. Nykyään yritysten suosimissa Instagramissa ja Facebookissa pystyisi tarjoamaan ajankohtaisia uutisia liittyen sisältöihin ja se auttaisi myös näkyvyyden tarjoamisessa yhteistyökumppaneiden kanssa neuvoteltaessa. Kuten dokumenttianalyysi osoitti, kätkeytyy sosiaalisen median kanaviin, esimerkiksi houkutteleviin kuviin, suuri määrä materiaalia, jota voisi hyödyntää kokeilun tai tapahtuman hyväksi. Sosiaalisen median kanavat toimivat nykyisin myös osallistamistyökaluina kyselyominaisuuksiensa ansiosta.

Houkuttelevuus, mielikuva ja saavutettavuus

Kasarmitorin sijaitessa Senaatintoria tuntemattomammalla paikalla, houkuttelevuutta pyrittiin lisäämään reitityksellä ja kesäkatukokeilulla, jotka loisivat viihtyisyyttä katutilaan ja myös kulua terassialueelle. Aluesuunnittelun ja visuaalisen ilmeen rooli on suuri ja myös sisällöt, eli tarkkaan kuratoidut ruoka- ja juomatoimijat sekä ohjelmasisältö vaikuttavat tähän. Myös kesän 2021 kesäterassi pyritään suunnittelemaan niin, että ensivaikutelma ja mielikuva saavat ihmiset palaamaan paikkaan myös uudelleen ja kertomaan siitä eteenpäin. Nämä vaikuttavat olennaisesti paikan menestymiseen. Saavutettavuus on myös yksi tärkeä menestyvän paikan tekijä, joka tulee ottaa huomioon kokeiluja ja niiden sijainteja suunnitellessa. (Project for Public Spaces 2009.)

Kävijäpalautteiden kerääminen

Senaatintorin kesästä ei kerätty kävijä- tai asiakaspalautteita kesällä 2020, joten kokeilusta jäätettiin kaipaamaan systemaattisemmin kerättyä palautetta, vaikka jotain palautteita tulikin esimerkiksi kaupungin palautekanavien sekä Torikortteleiden sosiaalisen median kanavien kautta. Huhtikuussa 2021 helsinkiläiset palvelumuotoilun opiskelijat Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta ottivat yhteyttä Helsingin Leijonaan, ja he tulevat tekemään kävijätutkimusta kesällä 2021. Heidän kanssaan voidaan suunnitella konseptia ja tulevaisuutta parhaiten palvelevan kävijäpalautekysely. Yhtenä tärkeänä kysymyksenä olisi sijainnin merkittävyys ja terassin löydettävyys, sillä tämän palautteen avulla saisi varmasti arvokasta tietoa liittyen placemaking-kokeiluihin. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle on luvattu, että palautetta liittyen kesän 2021 ohjelmasisältöön kerätään myös.

Vastuullisuus (lyhyt aikaväli)

Vastuullisuus on yksi Helsingin tapahtumien tiekartassa (2019) mainittu tapahtumien kehittämisen päätavoite. Kuten Kasarmitorin kesä 2021-luvussa kerrottiin, vuonna 2021 tapahtuma hakee mukaan Helsingin Valitse Vastuullisemmin-ohjelman Tapahtumat-kategoriaan täyttäen 13/23 kriteeriä, jotka on uusittu keväällä 2021. Näitä ovat muun muassa terveysturvallisuuteen, sosiaaliseen kestävyYTEEN ja energiaan liittyvät kriteerit. Toteuttamalla ohjelman kriteereitä tapahtumassa, yhtiö osallistuu omalta osaltaan kestäväan kehitykseen ja huomioi vastuullisuuden osana tapahtumaa.

6.2 Pitkän aikavälin kehittäminen

Ulkopuolinen operaattori

Pidemmän tähtäimen tavoitteena kesäterassin osalta, olisi hakea paikallista tai muuta toimijaa, joka ottaisi konseptin hallintaansa, vastaisi toimijoiden valinnasta ja vuokrasopimuksista, kantaisi riskin ja saisi voitot toiminnasta. Tulee kuitenkin mahdollistaa kaupallisesti kannattava toiminta, jotta ulkopuolinen organisaattori olisi realistinen ajatus. (WSP 2020) Esimerkiksi Turussa Kirkkopuiston terassin kohdalla on alusta asti toteutettu tätä ulkopuolisen operaattorin mallia (Eronen 2021). Kuten Eronen (2021) Turun kaupungilta totesi, sopimuksessa voitaisiin määrittää tiettyjä ehtoja liittyen toteutukseen ja konseptin raameihin. Voisiko toreja ja aukioita antaa vapaammin helsinkiläisten käyttöön tai järjestää esimerkiksi avoin haku operaattoreille, kuten Turku tekee?

Jatkuvuus ja joustavuus

Jotta suunnittelu ja resursointi olisi tehokasta, tulisi päätöksiä tulevasta saada tietoon aiemmin kuin Senaatintorin tai Kasarmitorin kesän kohdalla vuosina 2020 ja 2021, jolloin suunnitteluun oli aikaa joistain viikoista kuukausiin. Kaupungilta saatava rahoituspäätös tai esimerkiksi vuokrapäätös käytettävästä tilasta tulisi saada pidemmäksi aikaa kerrallaan, esimerkiksi vuosiksi, jotta konseptin kehittämistä voisi edistää. Kuten Ruoppila (2016) sanoo, usein säädökset ovat tiellä ja toimijat tarvitsisivat joustavuutta eikä jarrua kehittämislle. Jos konseptiin saataisiin jatkuvuutta ja esimerkiksi Senaatintorin tai Kasarmitorin kesäterassi varmistuisi vuosittain toistuvana tapahtumana, pystyttäisiin suunnittelua tekemään huolellisemmin. Kasarmitorin kesän suunnittelutyöryhmän kesken on käyty keskustelua kokeilujen merkityksestä ja siitä, voisiko kokeilujen toteuttamistapoja ottaa tiiviimmin mukaan yleiseen kaupunkikehitykseen. Monesti kokeiluista syntyy jotain pysyvää (Ruoppila 2016) ja vajaakäyttöisiä tiloja tulisikin avata uudenlaiseen käyttöön. Tämä ei kuitenkaan onnistu ilman joustavuutta yhteistä kaupunkitasoista myönteisyyttä tilojen kehittämistä kohtaan.

Konseptin monistaminen

Voisiko esimerkiksi samanlaisia kesäterasseja olla yhtä aikaa usealla aukiolla ja torilla? Helsingin kaupungin (2021) järjestämissä asukas- ja yritysinfotilaisuuksissa tämä sai kannatusta. WSP:n tekemässä selvityksessä oli mainittu, että konsepti voisi toimia yhtäaikaaisesti useassa paikassa, mutta monipaikkaisuus kasvattaa järjestelyjen vaativuutta, joka pitää paikkaansa (WSP 2020). Tämä konseptin monistaminen mahdollistaisi useampien alueiden ja kaupungin kokonaisvaltaisemman elävöittämisen. Levande Stockholm-projekti osoittaa, että ainakin katukokeilujen ja aukoiden elävöittämisen osalta tämä on onnistunut ja hanke on levinnyt laajasti Tukholmassa (Stockholms stad 2021). Voisiko Helsingissä päästä toriaukioiden ja katujen viihtyvyyden lisäämisessä tähän samaan pisteeseen ja mitä se vaatisi?

Osallistaminen

Kuten Project for Public Spaces (2007) kertoo, placemaking kuuluu kaikille. Se on yhteisöllistä, yhteistyössä tehtyä sekä sosiaalista. Osallistaminen nousi esiin benchmarking-kohteiden haastatteluissa ja osallisuutta käytettiin myös hyödyksi Kasarmitorin kesän suunnittelussa keväällä 2021. Uuden yhtiön aloittaessa toimintansa tai kesäterassin siirtyessä uuteen paikkaan, Helsingin kaupungin alueelliset stadiluotsit sekä yritysluotsit voisivat osallistua entistä enemmän asukkaiden sekä yritysten alueelliseen osallistamiseen, jotta heitä saataisiin mukaan alueellisen elinvoiman ja viihtyisyyden kehittämiseen (Helsingin kaupunki 2021b). Voitaisiin pohtia asukkaiden ja yritysten kanssa, mitä juuri he haluavat omalle alueelleen tai miten he voisivat osallistua toimintaan, että alue palvelisi myös heitä parhaalla mahdollisella tavalla. Jotain pientä on siis jo tehty osallistamisen saralla ja stadi- ja yritysluotsit ovat varmasti voimavara alueellisessa kehittämisessä jatkossakin. Myös kaupunkilaisten tai yrittäjien osallistaminen elävöitettävien paikkojen valinnassa voisi olla kiinnostavaa, etenkin kun paikkavalinnat tuntuvat synnyttävän mielipiteitä ja keskustelua.

Kaupunkien välinen yhteistyö

Vuoropuhelussa Turun, Tukholman sekä Tampereen kesäterassi- ja kaupunkitilakokeilujen projektivastaavien kanssa on jo viime aikoina oltu, mutta liittyen kesäterassi- ja kaupunkitilakokeiluihin voisi ottaa yhteisiä työpajoja tai tapaamisia, jossa käydään läpi kuulumisia, kokemuksia lupaprosesseista, toimivista ja ei toimivista käytännöistä. Näin jokainen kaupunki saisi

työkaluja omien hankkeidensa kehittämiseen ja uusia ideoita liittyen placemaking-kokeiluihin. Tämä tukisi myös placemakingille ominaista ajattelumallia, eli kehitettäisiin paikkoja kollektiivisen näkemyksen avulla (Project for Public Spaces 2007).

Vastuullisuus (pitkä aikaväli)

Kuten jo lyhyen aikavälin kehittämissuunnitelmissa mainittiin, helsinkiläisten tapahtumien kehittäminen perustuu vastuullisuuteen (Helsingin kaupunki 2019). Ensimmäinen ja lyhyen aikavälin suunnitelma olisi aiemmin mainittu liittyminen My Helsingin Valitse Vastuullisemmin-palveluun. Seuraava kehitysaskel vastuullisuuden osalta olisi jonkin ympäristösertifikaatin, esimerkiksi Ekokompassin hankkiminen, josta on jo alustavasti keskusteltu tilaajan kanssa. Ekokompassia haettaisiin uudelle yhtiölle. Ekokompassi on maksullinen, se vaatii oman ympäristöohjelman rakentamista ja siihen sisältyy myös auditointi, joten ennen uuden yhtiön perustamista sitä ei ole kannattavaa hankkia. (Ekokompassi 2021) Sertifikaatti auttaisi kehittämään sekä yhtiön toiminnan että sen tuottamien tapahtumien ja kokeilujen vastuullisuutta.

Yhteistyökumppanuudet

Omiin havaintoihin perustuen yksi suurimmista suunnitteluun liittyvistä osa-alueista on yhteistyökumppanuudet ja niiden hankinta. Kasarmitorin kesän kohdalla oli enemmän aikaa kontaktoida mahdollisia yhteistyökumppaneita kuin kesällä 2020, mutta ei riittävästi ja kumppanuudet jäivät valitettavan vähäisiksi. Oikeat yhteistyökumppanit ovat tärkeä osa kokonaisuutta, esimerkiksi rahoituksen kannalta. Oikeiden yhteistyökumppaneiden avulla pystytään myös luomaan lisäarvoa paikalle tai tapahtumalle. Kumppanuuksia on kuitenkin todella vaikeaa suunnitella, jos heidän toimintaansa ei ole aikaa integroida mukaan suunnitteluun ja myös viestintäkanavien osalta pitäisi tehdä huomattavia muutoksia, esimerkiksi sosiaalisen median tilejä ja sivuja, jotta kumppaneiden näkyminen niissä olisi mahdollista. Myös erillinen kumppanuustuottaja voisi olla hyvä lisäresurssi, sillä potentiaalisten yhteistyökumppaneiden kontaktointi, verkostoituminen, sopimukset ja neuvottelut vievät yllättävän paljon aikaa.

7 POHDINTA

Tässä opinnäytetyössä käytettyjen menetelmien, erityisesti vertailukehittämisen ja siihen liittyvien haastattelujen, avulla onnistuin löytämään omia havaintojani tukevia kehityskohteita sekä esimerkkejä niiden toteuttamisesta. Nämä kehitysehdotukset tukevat toivottavasti kesäterassikonseptin kehittämistä tulevaisuudessa sekä auttavat uutta yhtiöitä tavoitteissaan, etenkin yhteisöllisten kohtaamispaikkojen sekä alueellisen elinvoiman tutkimisessa ja kehittämisessä. Koen, että tämä oli juuri oikea aika tutkia aihetta ja perehtyä opinnäytetyössä käsiteltäviin asioihin, sillä julkisten tilojen kokeilut, erityisesti ”jättiterassit”, ovat tällä hetkellä varsinainen ilmiö. Tämän opinnäytetyön tekeminen auttoi myös perehtymään kehittämiseen ja pidemmän tähtäimen ajatteluun, johon kiireisen työn ohella ei välttämättä jää aikaa.

Olen huomannut, että kesäterassin kehittäminen sekä uusien paikkojen käyttöönotto on kuitenkin vahvasti sidoksissa kaupungin päätöksiin ja ilman pidempiaikaisia päätöksiä, pitkän tähtäimen kehittäminen on vaikeaa. Hyviä avauksia on kuitenkin jo tehty ja nähty, esimerkiksi terassilupien ja parkletien suhteen. Sitä, tullaanko kesäterassia näkemään Helsingissä tulevina vuosina, ei voi vielä tietää, sillä molemmilla kerroilla kyseessä on ollut kokeilu. Jos kokeilu onnistuu kuitenkin aiheuttamaan merkittävää hyötyä niin alueen yrityksille kuin asukkaillekin, kaupungilla voisi olla syytä harkita kokeilun muuttamista pysyvämmäksi toimintamalliksi.

Ilman koronavirusepidemiaa Senaatintorin kesää olisi tuskin toteutettu vuonna 2020 ja vaikuttaisi siltä, että korona-aika on luonut täysin uudenlaisia malleja ja pysyvää hyötyä julkisen tilaan käyttöön liittyen, ja se on saanut kaupungit ympäri Suomen pohtimaan julkisten tilojen käyttöönottoa ja hyödyntämistä monin eri keinoin. Senaatintorin terassikokeilu näytti ketterällä toteutuksellaan mallia ja toimii nyt esimerkkinä, jota muiden kaupunkien toimijat voivat hyödyntää vertailukehittämisessä. Opinnäytetyön kirjoittamisen aikana keväällä ja terassikauden lähestyessä useita ”jättiterassi”-hankkeita uutisoitiin taas tulevaisuuden kesän aikana eri puolilla Suomea ja väistämättä niitä verrattiin Senaatintorin terassiin ja kesän 2020 toteutukseen. Voisikin siis sanoa, että opinnäytetyön tilaaja on ollut synnyttämässä jotain uutta ja jättänyt jälkensä ainakin Helsingin ja varmasti koko Suomen placemaking-kenttään.

Ravintoloiden ja monien sisätilojen ollessa suljettuna poikkeusolojen aikana ulkoilman ja myös kaupungin tarjoamien julkisten tilojen, esimerkiksi aukioiden, torien ja puistojen, merkitys on

kasvanut. Vaikka koronapandemia on monia aloja kaltoin kohdellut asia, se on väistämättä ajanut toimijoita ja yrityksiä uudenlaiseen ajatteluun ja liiketoiminnan muokkaamiseen. Toivonkin, että Senaatintorin terassi olisi saanut aikaan eräänlaisen ”liikkeen” ja sen, että nähdään hyväksyttävämpänä ottaa julkisia ja kulttuurihistoriallisiin tiloja käyttöön kaupunkilaisille, kuten isoissa eurooppalaisissa kaupungeissa on jo pitkän aikaa tehty. Myös kaupunkilaisten ja paikallisten toimijoiden ottaminen mukaan kaupunkitilojen suunnitteluun on tärkeää, jotta tiloista saataisiin toimivia ja viihtyisiä sekä yhteisöä palvelevia.

LÄHTEET

- Ekokompassi 2021. Ympäristöjärjestelmän rakentaminen – näin se hoituu. Viitattu 25.4.2021. <https://ekokompassi.fi/ymparistojarjestelma/rakentaminen/>
- Future Place Leadership 2018. Placemaking in the Nordics. Viitattu 28.2.2021. <https://futureplaceleadership.com/wp-content/uploads/2018/09/Placemaking-in-the-Nordics-%E2%80%93-Yhteiskehittelyprojekti-turvallisten-ja-houkuttelevien-alueiden-luomiseen.pdf>
- Heinimäki, Jaakko 2020. Senaatintorin suurterassi osoittaa, että ihmisen on hyvä olla kirkon kainalossa. Pääkirjoitus. Kirkko ja kaupunki 30.7.2020. Viitattu 5.4.2021. <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/senaatintorin-suurterassi-osoittaa-etta-ihmisen-on-hyva-olla-kirkon-kainalossa#2a2a27f2>
- Helsingin kaupungin päätökset 2021. Kaupunkiympäristölautakunnan lausunto valtuutettu Silja Borgarsdottir Sandelinin toivomusponnosta koskien torien käytön lisäämistä viihtyvyyden ja hyvän ilmapiirin edistämiseksi. Viitattu 19.5.2021. <https://dev.hel.fi/paatokset/asia/hel-2020-011696/>
- Helsingin kaupunki 2019. Kansainvälinen, elävä ja kiehtova – Helsinki linjasi suuntaviivat tapahtumakaupungin kehittämiseksi. Viitattu 7.3.2021. <https://www.hel.fi/uutiset/fi/kaupunginkanslia/helsinki-linjasi-suuntaviivat-tapahtumakaupungin-kehittamiseksi>
- Helsingin kaupunki 2020. Pysäköintipaikkojen parklet-käyttö. Viitattu 13.5.2021. <https://www.hel.fi/helsinki/fi/asuminen-ja-ymparisto/tontit/luvat/terassit-ja-parkletit/parkletit/>
- Helsingin kaupunki 2021a. Kasarmitorin kesä – Yritystilaisuus ja asukasinfo verkossa, 25.3.2021, Helsinki.
- Helsingin kaupunki 2021b. Kaupunginosien stadiluotsit. Viitattu 25.4.2021. <https://www.hel.fi/helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/osallistu-ja-vaikuta/vaikuttamiskanaavat/osallisuus-ja-vuorovaikutusmalli/Stadiluotsit/>
- Helsingin kaupunki 2021c. Kesäterassia suunnitellaan tällä kertaa Kasarmitorille – verkkotilaisuudet yrittäjille ja asukkaille 25.3. Viitattu 11.4.2021. <https://www.hel.fi/uutiset/fi/kaupunginkanslia/helsinki-saa-kesaterassinsa-talla-kertaa-kasarmitorille>
- Helsingin kaupunki 2021d. Ohjelmakonsepti – Kasarmitori ja kesäkadut 2021. Ei julkaistu.
- Helsingin kaupunki 2021e. Tukutorin ja Helsingin Leijonan toimintojen järjestämistä koskeva selvitys. Ei julkaistu.
- Helsingin Leijona Oy 2020. Senaatintorin kesä -loppuraportti. Ei julkaistu.
- Helsinki City Markkinointi ry 2020. Suomen ensimmäisen keskustatekokilpailun voitti Helsingin Senaatintorin kesä/ jättiterassi-hankkeellaan. Viitattu 13.5.2021. <https://www.helsinki-citymarkkinointi.fi/keskustateko>
- Helsinki Urban Art 2021. Placemaking. Viitattu 24.4.2021. <https://www.helsinkiurbanart.com/placemaking/>
- Karhapää, Kaarina 2020. Kohta alkaa juominen hautojen yllä. Helsingin Sanomat 13.6.2020. Lukijan mielipide. Viitattu 5.4.2021. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000006539203.html>

- Kasarmitorin kesä 2021. Kasarmitorin kesä on turvallisten kohtaamisten juhlaa – mukana myös kesäkatukokeilu. Viitattu 13.5.2021. <https://kasarmitorinkesa.hel.fi/kasarmitorin-kesa-onturvallisten-kohtaamisten-juhlaa-mukana-myos-kesakatukokeilu/>
- Kirkkopuiston terassi 2021. Viitattu 11.4.2021. <https://kirkkopuistonterassi.com/>
- Matkalla maailmalla 2012. Seinen hiekkarannat. Viitattu 25.4.2021. <http://www.matkallamaailmalla.fi/7.Seinen%20hiekkarannat.html>
- Metodix 2014. Pirkko Anttila: Tutkimisen taito ja tiedon hankinta. Viitattu 16.5.2021. <https://metodix.fi/2014/05/17/anttila-pirkko-tutkimisen-taito-ja-tiedon-hankinta/#9.2.4%20Dokumenttianalyysi>
- My Helsinki 2021. Vastuullisempien valintojen kriteeristö. Viitattu 25.4.2021. <https://www.myhelsinki.fi/fi/valitse-vastuullisemmin/vastuullisempien-valintojen-kriteerist%C3%B6>
- Ruoppila, Sampo 2016. Sitra-blogikirjoitus Viitattu 28.2.2021. <https://www.sitra.fi/blogit/bastusta-ideaa-kaupunkitilat-ovat-kokeilukulttuurin-resurssi/>
- Stadipiiri, 2000. URBS: Kirja Helsingin kaupunkikulttuurista. Edita.
- Stockholms stad 2021. Sommar och vinterplatser. Viitattu 11.4.2021. <https://trafik.stockholm/gator-torg/levande-stockholm/>
- STT 2020. Tiedote. Helsinki haluaa panostaa kaupungin torien, kauppahallien ja muiden erityisalueiden kehitykseen uusin keinoin. Viitattu 28.2.2020. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/helsinki-haluaa-panostaa-kaupungin-torien-kauppahallien-ja-muiden-erityisalueiden-kehitykseen-uusin-keinoin?publisherId=60590288&releaseId=69890123>
- Tampereen kaupunki 2021. Keskustorin alueesta ja Aleksis Kiven kadusta suunnitellaan Tampereen kesän kohokohtia. Viitattu 20.5.2021. https://www.tampere.fi/tampereen-kaupunki/ajankohtaista/tiedotteet/2021/05/04052021_6.html
- Tervo, Jari 2020. Terassi ristin varjossa. Kolumni. Helsingin Sanomat 5.7.2020. Viitattu 5.4.2021. <https://www.hs.fi/paivanlehti/05072020/art-2000006560362.html>
- Torikorttelit 2021. Info. Viitattu 25.4.2021. <https://www.torikorttelit.fi/info/>
- Ojasalo, Katri, Moilanen Teemu & Ritalahti, Jarmo 2009. Kehittämistyön menetelmät: Uudellaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WSOY Pro.
- Pasanen, Samuli 2021. Re: Kysymyksiä Turun terassiin liittyen. Email sarita.kinnunen@torikorttelit.fi 9.4.2021.
- Project for Public Spaces, 2007. What is Placemaking? Viitattu 28.2.2021. <https://www.pps.org/article/what-is-placemaking>
- Project for Public Spaces 2009. What Makes a Successful Place? Viitattu 17.4.2021. <https://www.pps.org/article/grplacefeat>
- Vantaan Sanomat 2021. Tikkurilaan suunnitteilla suuri kesäterassi – mallia Helsingin Senaatintorin kesäkeskittymästä. Vantaan Sanomat 22.4.2021. Viitattu 20.5.2021. <https://www.vantaansanomat.fi/paikalliset/4117616>
- WSP 2020. Senaatintorin kesäterassin jatkoskenaariot. PDF-tiedosto. Ei julkaistu.

HAASTATTELUT

Eronen, Kirsi 2021. Hankepääällikkö. Videohaastattelu 8.4.2021. Haastattelija: Sarita Kinnunen.

Karlsson, Pia 2021. Projektipääällikkö. Videohaastattelu 15.3.2021. Haastattelija: Sarita Kinnunen.

Bratt, Theodore 2021. Liikennesuunnittelija. Videohaastattelu 15.3.2021. Haastattelija: Sarita Kinnunen.

Pasanen, Samuli 2021. Re: Kysymyksiä Turun terassiin liittyen. Email sarita.kinnunen@torikorttelit.fi 9.4.2021.

LIITTEET

HAASTATTELUJEN KYSYMYKSET

Turun kesäterassi

Millä perusteella kyseinen sijainti valikoitui?

Onko konseptia parannettu vuosien mittaan? Jos on, miten?

Kuka tuotannosta /projektista vastaa?

Kuka projektin rahoittaa/rahoitusmalli?

Onko ohjelmaa? Jos on, millaista?

Minkälaiset viestintäkanavat? Mikä toimii parhaiten?

Yleisimmät palautteet? Onko järjestetty palautekyselyitä?

Stockholm Sommargåtor

What parties have been involved planning the sommargåtor / who has participated these processes?

Is there any programme (performances, art etc.) on the streets/squares? If so, what kind of?

What kind of communication channels does this project have? Which is the most effective?

What kind of feedback have you had?

Turun kirkkokuiston terassi, tarkentavia kysymyksiä operaattorilta

Mitkä ovat olennaisimmat kehityskohteet ja osa-alueet viime kesän perusteella?

Millaista ohjelmaa ja miten usein terassilla on? Kuka sen suunnittelusta ja kuratoinnista vastaa?

Miten vastuullisuus on huomioitu terassilla?

Minkälaiset viestintäkanavat? Mikä toimii parhaiten?